

**Landsforeningens delegeretmøde
fredag den 10. juni - lørdag den 11. juni 2016
Hotel Nyborg Strand**

REFERAT AF DELEGERETMØDE

1. Mødets åbning

Søren Abildgaard bød velkommen til delegeretmøde.

2. Valg af dirigenter

Søren Abildgaard foreslog på bestyrelsens vegne, at følgende blev valgt som dirigenter:

Tidl. sognepræst Jørgen Anker Jørgensen, Helsingør Stift
Jurist, tidl. stiftsamtmænd, Leif Sondrup, Aalborg Stift
Kemiingeniør, distriktsforeningsformand, Margrethe Winther-Nielsen, Københavns Stift.

Der blev ikke stillet andre forslag, og de pågældende blev valgt.

Margrethe Winther-Nielsen takkede på dirigenternes vegne for valget og gennemgik formalia vedrørende mødets indkaldelse. Margrethe Winther-Nielsen konstaterede, at delegeretmødet var lovligt indvarslet og dermed beslutningsdygtigt.

3. Fastsættelse af forretningsorden for delegeretmødet

Bestyrelsens forslag til forretningsorden for delegeretmødet blev vedtaget.

4. Valg af stemmetællere

Med udgangspunkt i forslag fra distriktsforeningerne blev der valgt stemmetællere.

**5. Formandens kommentarer
til den aktuelle folkekirkelige situation**

Søren Abildgaard kom i sin formandskommentar bl.a. ind på den seneste tids intense debat om menighedsrådenes manglende kompetence og professionalisme. Han fortsatte: Der kan være langt mellem anerkendelsen for det store ansvar, som I har påtaget jer. I styrer sognets kirkelige og administrative anliggender. I sørger for, at midlerne fra kirkeskatten administreres ansvarligt, og at der foretages velovervejede økonomiske prioriteringer. I varetager med stolthed drift og vedligeholdelse af kirker og kirkegårde, præstegårde og sognegårde ud over det ganske land. Arbejdet med at lægge langsigtede udviklingsplaner for kirkegården kommer stille og roligt i gang. I sætter den lokale folkekirke i spil i forhold til det lokalsamfund, som I er en del af. I forhold til skoler og foreninger og som rammen om et levende kulturliv. I arbejder for at skabe gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst ved at sørge for, at kirkens gudstjenester og aktiviteter udvikler sig sammen med det samfund, som vi er kirke i. De nødvendige beslutninger her og nu kombineres med det langsigtede perspektiv, som kommer til udtryk i bevarelse af kulturarven, kald af præster, udvikling af folkekirkens økonomi, bekymring for dåbstallets udvikling og tilpasning af kirkegårdens kapacitet.

Der er nok at glæde sig over i den danske folkekirke for den, der vil glædes. Men vi kan selvfølgelig blive bedre til at styre økonomien og lede personalet Derfor skal så mange som muligt tage imod tilbuddene om at uddanne sig til at blive bedre til at varetage opgaverne. Den kommende lederuddannelse for menighedsrådsmedlemmer vil være et godt løft til kompetencerne. Og vi skal også have modet til at organisere os på nye måder, som giver mening i vores lokale sammenhæng.

Når vi lokalt træffer ufornuftige beslutninger, har det betydning for, hvordan alle menighedsråd – ja, for hvordan folkekirken som sådan - opfattes blandt medlemmerne og i offentligheden. Vi skal altid bestrebe os på at træffe beslutninger, der kan begrundes og forsvares offentligt. Og vi skal træffe beslutninger, der inddrager hensynet til medlemmerne og til sognet i bred forstand. Det er i sidste ende det, vi vil blive målt og vejlet på. Og sådan bør det også være.

Vi kan glæde os over, at 17 % af medlemmerne af folkekirken til Kirkeministeriets nylige undersøgelse oplyser, at de kunne finde på at sidde i et menighedsråd. Til sammenligning er under 5 pct. af vælgerne medlem af et politisk parti. Der er altså et stort potentiale for at få skabt opmærksomhed om arbejdet i menighedsrådet. Igennem det konkrete møde og den personlige fortælling kan vi skabe interesse for at gå ind i arbejdet. Vi skal om bag de negative historier i medierne og fortælle, hvad der motiverer os i det lokale arbejde.

På dette årsmøde vil der blive talt meget om opgavefordelingen mellem sogn og provsti. Vi vil sammen prøve at blive klogere på de forskellige vilkår og udfordringer, som vi som menighedsråd står overfor. Hvor der er barrierer for samarbejde, skal de fjernes. Regler skal gøres så enkle, som det er muligt, og overflødige regler og procedurer skal fjernes. Vores vilkår er ikke ens, og derfor skal reglerne være så fleksible, at de understøtter den måde, vi er kirke på hver på vort sted, og ikke tvinger os ind i en ensartet ramme, som er fælles for alle, men egentlig ikke passer nogen. Og vi bliver nødt til at forholde os åbent til, at vi måske kan understøtte det lokale kirke- og menighedsliv bedre, hvis opgaver placeres andre steder end der, hvor de ligger lige nu. Det stiller krav om gennemsigtighed i beslutninger og økonomiske prioriteringer. Mange ønsker at fastholde kompetence så tæt på menighedsrådene som muligt, uagtet at der også i dag er henlagt kompetencer til provsti- og stiftsniveau samt til Kirkeministeriet. Den nuværende fordeling af kompetencer er ikke en del af skabelsesordningen, men afspejler den politiske balance på tilblivelsestidspunktet. Nu har vi lejligheden til at drøfte, om den nuværende tilstand fortsat sikrer os de bedste muligheder for at være kirke lokalt.

Når vi sammen har gennemført menighedsrådsvalget i efteråret og fået de nye menighedsråd godt i gang med arbejdet, venter der nye opgaver. I den nuværende regerings grundlag indgår en ændring af valgformen til menighedsrådsvalg. Der er nedsat et udvalg, som skal afgive betænkning i foråret 2017. Det arbejde er vi fra Landsforeningens side gået helhjertet ind i, og der tegner sig allerede nu mange spændende perspektiver for, hvordan vi kan være med til at sikre et stærkere samspil mellem menighedsrådet, menigheden og sognet. Vi er nødt til at udvise mod til at handle på nye måder, for den nuværende valgform har udspillet sin rolle. Vi har en lovgivning, der opleves som irrelevant for 95 % af menighedsrådene. Vi kan ikke styrke folkekirken ved at fjerne menighedsrådene, og vi får heller ikke en valgdeltagelse, der svarer til deltagelsen i kommunalvalg og folketingsvalg. Vi skal derimod finde valgformer, der sikrer, at folkekirken fortsat styres lokalt af menigheden på en måde, der inddrager hele sognet omkring den lokale kirke.

Reformationsfejringen kan være en god anledning til at genoverveje betydningen af Luthers tale om det almindelige præstedømme. I vores sammenhæng betyder det, at der mere end nogen sinde er brug for et myndigt lægfolk. Menighedsrådene er baseret på en forestilling om samvirke mellem præst og lægfolk. Forudsætningen for denne forestilling er en myndighed hos os, der er menighedens valgte

repræsentanter, også når samtalen i menighedsrådet handler om tro og kristendom. Vi er imidlertid ikke teologer. Det er præstens opgave og ansvar at danne og udruste os til at tage del i samtalen. Menigheden er i luthersk-evangelisk sammenhæng der, hvor kirken kommer til syne. Der, hvor mennesker samles om forkyndelsen og ordet, om dåb og nadver. Det er vigtigt at holde fast i dette udgangspunkt. Lige så vigtigt som det er at understrege, at vores kirke er en folkekirke og ikke en statskirke, lige så vigtigt er det at fastholde, at kirkens liv bæres af levende menigheder og ikke kun af professionelle præster og ansatte kirkelige medarbejdere.

Præstemangel ser ud til at blive de kommende års store udfordring. Der er behov for at overveje mulighederne for at øge rekrutteringen og fastholde præster i embederne. Det kræver bl.a., at vi medvirker til at skabe attraktive stillinger og bæredygtige embeder i alle dele af landet. Menighedsrådene har også her en væsentlig opgave i at skabe grundlag for at kalde den præst, der passer til både nuværende og fremtidige behov i sognet. I forholdet mellem menighedsråd, præster, ansatte og frivillige er det vigtigste, om samarbejdet fremmer den kristne menigheds liv og vækst. Hverken menighedsråd, præster, ansatte eller frivillige er der for deres egen skyld, men for menighedens. Det handler grundlæggende om at tage al tale om folkekirken alvorligt. Folkekirken er folkets kirke, ikke bestemte interessers kirke, ikke statens kirke, ikke en religiøs forlængelse af velfærdssamfundet. Kun derved kan folkekirken være kirke for folket, i folket, med folket.

Menighedsrådene er arbejdsgivere for kirkefunktionærerne og bør have bedre muligheder for at udøve arbejdsgiveransvaret gennem en fælles organisation. Landsforeningens ønske om at blive anerkendt som menighedsrådenes arbejdsgiverorganisation vil ikke føre til en adskillelse mellem stat og kirke, som jeg hører nogle argumentere. Det har trods alt begrænset betydning at indføre den danske model, som kendes fra alle andre dele af arbejdsmarkedet, også på folkekirkens område. Men de gode argumenter for menighedsråd, organisationer og ministerium vil blive præsenteret og drøftet her på mødet. Jeg håber, at det kan sætte gang i en reel debat, hvor det ikke er nødvendigt at opstille skræmmebilleder i forsøget på at bevare en situation, der først og fremmest tjener hensynet til bestemte interesser og ikke hensynet til folkekirkens menigheder.

De seneste år har vi budt velkommen til en ny biskop næsten hvert eneste år. Med indvielsen af Henrik Wigh-Poulsen som biskop i Aarhus er der måske udsigt til en periode, hvor menighedsrådsmedlemmer ikke et eller andet sted i landet er optaget af bispevalg. Det er en god anledning til at overveje, om den valgform, som vi anvender til bispevalg, og som har sin rod i etableringen af menighedsråd i 1903, stadig er den mest relevante. For siden da er der sket en forskydning af biskoppens opgaver, og der stilles i dag større krav til biskoppens teologiske kvalifikationer. Biskoppen er blevet tydeligere i rollen som leder. Enkeltvis og sammen er biskopperne med til at tegne offentlighedens billede af folkekirken. Derfor har vi brug for, at biskopperne reelt er udrustet teologisk og ledelsesmæssigt til at virke i et langvarigt samspil med stiftets menighedsråd, præster og provster, og at bispekollegiet som helhed tegner folkekirkens mangfoldighed. Derfor vil Landsforeningens bestyrelse i det kommende år fremsætte forslag til en ny valgform for bispevalg. Det vil forhåbentlig blive modtaget som et oplæg til en bred drøftelse i folkekirken og med de politikere, der i givet fald skal ændre lovgivningen.

Hvad angår folkekirkens økonomi, tegner der sig et bredt flertal bag forslaget til en folketingsbeslutning om en reform eller i det mindste til at undersøge spørgsmålet, om det er rimeligt, at de, der ikke er medlemmer af folkekirken, skal bidrage til at betale for folkekirkens forkyndelse? I Grundlovens forstand er det absolut rimeligt, for § 4 fastsætter, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og at den som sådan understøttes af staten. Staten forsømmer til tider at understøtte folkekirken gennem sin almindelige lovgivning, f.eks. helligdagslovgivningen og rammerne for konfirmand- og minikonfirmandundervisning. Men den økonomiske understøttelse med statens tilskud til præstelønnin-

ger samt betaling af præsternes pension og biskoppernes løn og pension har indtil nu været uantastet. Den historiske begrundelse for denne ordning er for så vidt ikke engang knyttet til Grundlovens § 4, men er en erstatning for inddragelse af de præstegårdsjorder, som tidligere tjente til præsternes underhold. Man kan altså udmærket argumentere for, at hvis staten ophører med at yde tilskud til præstelønninger, bør der i stedet betales erstatning for den ekspropriation, der reelt fandt sted. Jeg erkender, at det næppe kommer til at ske. Det er mere bekvemt blot at viske tavlen ren.

Nu hedder det sig så, at folkekirkens økonomi i stedet skal omlægges til et bloktilskud, der skal finansiere de konkrete opgaver, som kirken løser for staten. Jeg er bange for, at listen over disse opgaver bliver ganske omfattende. Begravelsesvæsen, civilregistrering, beskyttelse og bevarelse af den fælles kulturarv for eftertiden, lokalt musikliv og foredragsvirksomhed er eksempler på opgaver, som i dag finansieres af folkekirkemedlemmerne over kirkeskatten til gavn for hele befolkningen.

Og hvem betaler reelt folkekirkens udgifter i dag? 90 % betales af folkekirkemedlemmerne som lokal kirkeskat og landskirkeskat. 10 % betales af alle over generelt opkrævede skatter og afgifter. Men af denne del betales 77 % alt andet lige af folkekirkemedlemmer, for de betaler jo også skat til staten. Reelt betaler folkekirkens medlemmer ca. 98 % af folkekirkens udgifter, mens ikke-medlemmerne kun betaler 2 %. Og folkekirken løser som nævnt en række opgaver for ikke-medlemmer. Jeg er derfor ganske tryk ved de beregninger, der kan komme ud af en sådan øvelse, og forventer, at folkekirken samlet set vil få flere penge til rådighed, hvis den fortsat skal varetage de samme opgaver efter en reform af folkekirkens økonomi. Det store spørgsmål bliver snarere, hvordan man fortsat vil begrunde, at kirkeministeren skal have det sidste ord i fordelingen og prioriteringen af de midler, der går over fællesfonden. I dag finansieres fællesfonden af landskirkeskatten og statens tilskud. Hvis man virkelig ønsker, at folkekirken fremover skal finansieres af medlemmerne, så bør man også sikre medlemmerne indflydelse på, hvordan midlerne anvendes. Kirkeministerens suveræne adgang til at fastsætte kirkeskatten og til at fordele fællesfondens midler er vel efterhånden det eneste område, hvor skatter opkræves, og bevillinger fordeles, uden at de beskattede giver deres demokratiske samtykke i juridisk bindende form. Vi kan således roligt imødesee den økonomiske udredning.

Det samme gælder sagen om personregistrering. Folkekirken har investeret betragtelige summer i udviklingen af den elektroniske kirkebog, og nu står enkelte kommuner på spring for at overtage opgaven, fordi grupper med en aggressiv sekulariseringsdagsorden ønsker at ændre et i øvrigt velfungerende system. For folkekirken har det næppe den store betydning, da de fleste medlemmer af folkekirken for længst har fundet ud af at benytte sig af de elektroniske selvbetjeningsmuligheder. Hvis kommunerne vil opbygge parallelle systemer for at tilbyde borgerne et alternativ til folkekirken og dermed spilde offentlige midler, er det vel snarere et politisk problem, som vælgerne må tage op med kommunalbestyrelsesmedlemmerne i de pågældende kommuner.

Folkekirkens struktur bør afspejle, at den er kirke i et demokratisk styret samfund. Der er således anledning nok til i de kommende år at overveje, hvordan vores folkekirke kan organiseres på alle niveauer - sogn, provsti, stift og nationalt - så medlemmernes demokratiske indflydelse kan sikres og udbygges, samtidig med at vi bevarer folkekirken som folkets kirke og i troskab mod det evangelisk-lutherske grundlag. Uanset hvordan en mulig reform af folkekirkens økonomi og struktur falder ud, er der behov for at kunne mødes i en fælles samtale om de store og små udfordringer, som vi er fælles om. Folkekirkemødet i år blev en sådan anledning til at drøfte de store spørgsmål, ligesom vi også er mange samlet her til årsmøde - bredt fra alle dele af folkekirken.

På folkekirkemødet blev fire store og centrale temaer drøftet. Det er temaer, som vi vil vedblive med at drøfte i de kommende år. Den traditionelle sammenhæng mellem folkekirken og dansk national identi-

tet udfordres i mødet med en global tid. Individualisering medfører, at stadig flere folkekirkemedlemmer vælger ikke at lade deres børn døbe. Sognet er ikke længere den eneste, naturlige ramme om kirkelivet. Gennem de seneste generationer er der sket et stort traditionstab, så talen om kristendom må finde andre ord for at give mening. På folkekirkemødet blev der givet mange forskellige og tankevækkende bud på, hvordan vi i folkekirken lokalt i sognene og nationalt kan arbejde med disse emner. Mødet blev forum for en kvalificeret samtale mellem alle, der interesserer sig for folkekirkens fremtid, og jeg synes, at vi kom godt i mål med dette første forsøg. Den store opgave for Landsforeningen bliver nu at drøfte, hvordan vi i vores sammenhæng kan bidrage til, at debatten bliver videreført. Og vi står ikke alene med spørgsmålene i Danmark. Vi kan lære af erfaringerne i vore nabolande, hvor man måske har haft længere tid til at forholde sig de ændrede vilkår for at være i kirke i tiden.

Indadtil har Landsforeningen brug for at styrke relationerne til alle de sammenhænge, som udspringer af menighedsrådene. Det kan være til medlemmer af stiftsråd og provstiudvalg eller til bestyrelserne i de folkekirkelige skoletjenester. Og det kan være til distriktsforeningerne og deres bestyrelser. På alle niveauer bør vi være forpligtet på at fremme den kristne menigheds liv og vækst. Det handler om at skabe gode rammer for menighedsrådenes arbejde og om at understøtte det lokale kirke- og menighedsliv. Stift og provsti, landsforening og distriktsforeninger – vi er sammen om en fælles opgave. Landsforeningen vil sætte fokus på medlemsplejen gennem et stærkt og forenklet medlemsdemokrati med basis i den nuværende distriktsforeningsstruktur.

Vi varetager bedst den fælles opgave i respekt for, hvad vi hver især kan bidrage med. Og nogle gange ved at sætte vores egne institutionelle interesser til side. Med menighedsrådsvalget til efteråret får vi forhåbentlig styrket det grundlæggende niveau, menighedsrådene. Men vi har også brug for stærke og repræsentative organer på de øvrige niveauer. Derfor er det vigtigt, at vi også engagerer os i valget til distriktsforeningernes og Landsforeningens bestyrelse. At vi tager ansvar for at vælge gode provstiudvalg, ansætte provster, der kan samle, og vælge biskopper med de rette kompetencer.

Landsforeningen bidrager bedst til at understøtte menighed og menighedsråd, hvor det foregår i et samspil med Kirkeministeriet på nationalt niveau og med stifter og provstier på regionalt og lokalt niveau. Det kræver nogle gange klare opgavesnit at skabe dette samspil, så det ikke i menighedsrådene opleves som en konkurrence om, hvem der kan tilbyde den mest attraktive rådgivning. Her kan der godt være brug for, at vi alle først og fremmest tænker på brugernes behov og på, at rådgivningen skal have den fornødne kvalitet. Det skaber ikke større tryghed for menighedsrådene, at man kan henvende sig til tre forskellige instanser for at få rådgivning om økonomi, eller at man har personale-rådgivning tæt på, hvis den ikke er juridisk holdbar. Derfor er det vigtigt, at Landsforeningen fortsat kan tilbyde den service og rådgivning, som menighedsrådene efterspørger. Samtidig skal vi fortsat udvikle Landsforeningen som en professionel politisk interesseorganisation, der kan varetage menighedsrådenes interesser og sikre gode rammer og vilkår for det lokale arbejde.

Vi befinder os i en brydningstid mellem nyt og gammelt. Den nye tid er præget af individualisering og større mangfoldighed. Det er en tid, hvor tendenser til sekularisering strides med religiøs og åndelig søgen. Det er en tid, hvor forestillingen om Danmark som et kristent land strides med kravet om at fjerne religion fra det offentlige rum.

Svaret på den kulturelle og religiøse mangfoldighed i tiden er ikke at isolere kristendommen til kirkens rum, men at lade kristendommen være tydeligt og synligt til stede blandt alle mennesker i vores samfund med den mangfoldighed af livsformer og forskellige miljøer, som kendetegner vores tid. Reformationen er ikke kun en historisk begivenhed, men et stadigt krav til en levende kirke.

Søren Abildgaard rundede sin kommentar af: Folkekirken skal som kirken til alle tider altid være i stand til at forny sig for at bevare kernen i evangeliets forkyndelse.

229, Arne Waage Beck: Tak til Søren for en bred og god kommentar til situationen i folkekirken. Jeg vil opfordre til at gå lidt længere, end du gjorde i dine bemærkninger om bispevalg. Hvad er det for kvalifikationer eller kriterier, vi stemmer ud fra som menighedsrådsmedlemmer? Vi har faktisk en relativ stor magt, og den baserer sig på, hvilket indtryk vi får af de opstillede kandidater til bispevalget. Ville det ikke være rimeligt, at man havde en form for kvalifikationsvurdering af kandidaterne til et bispevalg. Det er immervæk en relativt højt placeret stilling med en ganske omfattende beføjelsesmængde, vi taler om. Det kunne være rimeligt at sammenligne med f.eks. store byggeprojekter, hvor de virksomheder, der byder ind, prækvalificeres, altså vurderes på kvaliteten af de opgaver, de i givet fald skal arbejde med. Men det er også et spørgsmål om den sammenblanding af en gejstlig opgave som leder af stiftet på det gejstlige område og et stort administrativt ansvar for stiftets forhold, både på et økonomisk og et praktisk plan. Vi har ikke de samme kriterier som i gamle dage, hvor det vist var almindeligt forudsat, at en biskop burde være doktor theol. Og som Inge Lise Pedersen for et par år siden vistnok gjorde opmærksom på, skal vi helst undgå at få landsbytosser som kandidater til bispeembederne. Den samme problemstilling oplever jeg i forbindelse med provstevalg. I provstevalgssituationen har vi nu efter den nye lov, som jeg ikke er helt enig i, tre interesser. Vi har biskoppen, som skal have sin næstkommanderende til at passe den gejstlige side af sagen, og provsten har også nogle administrative opgaver. Og vi har provstiudvalget, som bliver spurgt om, hvilken af kandidaterne de gerne vil have som provst. Og så vi har sognene, som skal have en ny præst. I princippet kunne man risikere, at biskoppen gerne ville have en provst, som han/hun har tillid til, som næstkommanderende i det pågældende provsti, men den pågældende er uønsket i det sogn, som vedkommende skal være i. Den problemstilling, synes jeg, man bør forholde sig til.

328, Karsten Tügel: Jeg har en kæphest. Nemlig at jeg og alle andre, der bliver valgt ind i menighedsrådet, bliver valgt pga. vores person og ikke som følge af vores faglige kompetencer. Det er meget vigtigt, for vi kan ikke sammenlignes med en almindelig foreningsbestyrelse. Menighedsrådet er først og fremmest menighedens repræsentanter. Når vi så bliver medlemmer, skriver vi jo gladeligt under på en erklæring om, at vi hæfter juridisk for en masse, som vi ikke aner noget som helst om. Og så siger formanden fuldstændigt korrekt i beretningen, at opgaverne kræver, at der er professionelle kompetencer i menighedsrådet til at varetage de forskellige hverv. Det er jeg helt enig i. Men min erfaring er altså, at det ikke altid er muligt at få medlemmer med de rette faglige kompetencer. Og derfor mener jeg, at der burde have været tilføjet noget til den fuldstændigt korrekte sætning om, opgaverne kræver, at der er professionelle kompetencer i menighedsrådet til at varetage de forskellige hverv. Jeg mener, der burde være fortsat med tilføjelsen: og såfremt de ikke er til stede i rådet, kan de fås hos Landsforeningen.

77, Tommy Carlsen: I går spurgte jeg Søren, om han var spændt. Joh, det var han. Og jeg sagde, at jeg håbede, at spændtheden var gået af ham, for jeg er glad for, at jeg trak mig som kandidat til bestyrelsesvalget, så vi kunne samle os om et færre antal kandidater fra Helsingør Stift, for derved blev det Søren, der blev vores formand. Han bestod sin svendeprov i går. Tak for det. Jeg har været lidt sur på kirkeministeren, for han nedgør i den grad arbejdet omkring økonomien i folkekirken. Han har nu indtil flere gange i den sidste tid sagt, at vi i menighedsrådene skal spare, og at vi skal nedskrive kirkeskatteprocenten. Han siger ikke noget om, at det faktisk forholder sig sådan, at når der er overskud i folkekirken på 322 mio. kr., så vidt jeg husker, så skyldes det, at vi har projekter, som vi udsætter til det efterfølgende år. Mange gange pga. at vi er blevet presset til det, fordi Nationalmuseets konsulenter og andre konsulenter i stift osv. ikke har tid til at bearbejde de ting, vi gerne vil have lavet. Vi har den fordel i menighedsrådsarbejdet, at vi kan henlægge pengene og bruge dem året efter. Og vi kan

også spare op til opgaverne og bruge pengene flere år efter. Man gør alt for lidt ud af at forklare, hvorfor der somme tider er overskud på de kirkelige kasser. Det er jo ikke for at puge penge til os. Det er simpelthen for at have en sund og fornuftig økonomi.

48, Frode Benedikt Nielsen: Jeg synes også, det er en ganske udmærket formandsberetning. Et par ting slog mig. Det ene er om menighedsrådsvalget og valgformerne. Der står ganske kort, at vores valgform generelt er utidssvarende, og at vi skal have noget nyt i 2017. Der står ikke, om vi skal lægge os op ad de forsøg, der har været hidtil. Så derfor er jeg lidt nysgerrig. Hvad har man tænkt sig? Det andet er noget, som vi har diskuteret i mit eget sogn. Det er det med, at man skal tilstræbe, at der i hvert menighedsråd skal være folk, der kan varetage de forskellige opgaver, sikre det repræsentativt, geografisk og holdningsmæssigt. Og som jeg jo sagde til Søren i går aftes, minder det lidt om, da jeg var til min morbrors bryllup, hvor der ved hvert bord skulle sidde en morsingbo, en jøde, en sjov og en kedelig. Jeg synes, at det måske er lidt vel skarpt at formulere det sådan, at vi skal have forskellige kompetencer. Folk i menighedsrådet opfylder nogle forskellige roller. Der er ikke 5, der sidder og diskuterer økonomi i en gruppe. Det er der måske 3, der gør, fordi de interesserer sig for det. Når man diskuterer noget mere kirkenært, er der så nogle andre, der brænder for det. Jeg synes ikke, det skal være et krav, at man kigger efter en, der er god med en murerske, fordi man mangler en kirkeværge.

547, Jørgen Lund-Christensen: Jeg synes, din beretning er fremragende, Søren. Du kom rundt om alle de ting, som vi arbejder med i menighedsrådene, og det var jeg glad for. Og du undgik også den faldgrube at udtale dig på kirkens vegne. Det er en ting, som er meget vigtig. Vi undgik kirkesynoden, som ville have været en flok af ganske få mennesker, der kunne have udtalt sig på vores vegne. Og det vil vi meget gerne have os frabedt. Tilsvarende hvis et organ som Landsforeningen af Menighedsråd skulle finde på at udtale sig på samme måde. Det gjorde du overhovedet ikke, men jeg kunne tænke mig en tilføjelse i vedtægterne for foreningen, hvor der i § 2 står om de ting, som foreningen skal udføre. Hvis der er stemning for det, kunne man måske til næste år tilføje et femte punkt, hvor der står noget med aldrig at udtale sig på kirkens vegne.

55, Terkel T. Nielsen: Tak til formanden for en god årsrapport og for et glimrende sæt kommentarer. Jeg er glad for at se, at formanden fortsætter traditionen med gode og kvalitetsbevidste bemærkninger både i den skriftlige beretning og i selve formandskommentaren. Biskopperne er jo et yndlingsemne at jage, men man skal altså være lidt forsigtig. Jeg kunne have den kritik af nogle af biskopperne, at de måske ikke i fuldt ud omfang har studeret Luthers toregimentelære. Der kan jo undertiden være en biskop, der føler sig kaldet til at engagere sig som biskop i den politiske debat, og det er altså ikke heldigt. Mit sidste og væsentligste punkt er valget til menighedsrådet. Jeg ser meget gerne, at Landsforeningen engagerer sig i, at der skal afholdes et rigtigt valg. Det, nogle kalder kampvalg i modsætning til fredsvalg. Det er faktisk et ganske normalt valg. Jeg ved godt, at vi har en væsentligt lavere valgdeltagelse ved valgene til menighedsråd end ved valgene til kommunalbestyrelser og folketing og ved folkeafstemninger. Det er der ikke rigtigt noget at gøre ved på kort sigt. Jeg opfordrer Landsforeningen og alle tilstedeværende her til at arbejde for, at der bliver rigtige valg. Det er valget, der giver legitimiteten. Jeg er noget bekymret for den eksercits, der foregår i Kirkeministeriet i øjeblikket. Somme tider kan man have på fornemmelsen, at det er et oplæg til en valgordning - til en generalforsamling - som man kunne tænke sig i et kirkeråd. Og det varsler ikke godt.

Søren Abildgaards bemærkninger til indlæggene: Tak for de mange pæne ord om min svendeprøve. Arne Waage Beck og flere andre talte om bispevalget. Det er jo lige præcist spørgsmålet om at sikre en både teologisk og administrativ kvalifikationsvurdering, der er baggrunden for, at vi bringer forslaget frem om at se på reglerne for bispevalg. Som menighedsrådsmedlemmer er vi jo selv skyld i de biskopper, vi har, men vi kan diskutere om valgreglerne er rigtige. Vi tænker måske ikke altid på de

roller, biskoppen skal varetage. Der blev nævnt det ledelsesmæssige og det teologiske. Vi er sikkert udmærkede til at vurdere, om biskoppen kan fungere administrativt. Men glemmer vi nogle gange også det teologiske og det samspil, der skal være? Når vi bringer forslaget frem, handler det jo primært om at sikre, at der også fremover vil stå respekt om bispeembedet, så biskopperne får mulighed for at virke til gavn for deres stift igennem en meget lang årrække.

Karsten Tügel ønskede fremhævet, at når de professionelle kompetencer ikke er til stede, kan man få god og professionel rådgivning hos Landsforeningen. Ja, det kan man, og det er vi glade for. Og tak for den reklame, også fra Landsforeningens sekretariat. Men der er mange andre muligheder. Det er bl.a. også derfor, vi diskuterer opgavefordelingen. Hvis det opleves som tungt at sidde i et menighedsråd, måske fordi man ikke har adgang til de kompetencer, der er nødvendige for at løfte opgaverne, så kan det også pege på muligheden for at organisere sig på andre måder lokalt. Man kan gå i samarbejde med andre menighedsråd, eller vi kan finde ud af, hvor vi skal placere opgaven henne i forhold til drøftelsen af opgavefordelingen.

Tommy Carlsens spørgsmål om folkekirkens økonomi var egentligt mere rettet til kirkeministeren. Men det er jo fuldstændig rigtigt, at der kan være rigtig gode og helt legitime grunde til, at vi ser overskud i kirkerne. Vi ser også, at udgifterne falder, og derfor har vores udfordring egentlig været, at udskrivningsgrundlaget stiger hurtigere på landsplan, så selv om vi sætter kirkeskatten ned, får vi stadigvæk flere penge i kassen. Og det har der været gode grunde til. Vi har haft projekter, som er blevet udsudt. Der har været gode formål med de opsparede midler. Nogle steder er det blevet brugt til en økonomisk konsolidering. Man har fået skåret gæld på stiftslån af, så man står bedre rustet til fremtidens udfordringer. Men vi skal nok også se lidt kritisk på os selv her. Vi kan ikke blive ved med at forsvare, at overskuddet stiger år for år, og vi kan ikke blive ved med at bruge begrundelsen om, at det bare er, fordi vi er tvunget til at udskyde projekter. Vi skal måske også se på, om vi har gode projekter at bruge alle de penge på. Faren er jo, at hvis vi får alt for mange penge til rådighed, begynder vi måske også at træffe uhensigtsmæssige beslutninger. Og når vi gør det, åbner vi os for en kritik fra det omgivende samfund om, at vi ikke formår at administrere pengene rigtigt. Dybest set er det jo ikke så interessant, hvilket niveau kirkeskatten har. Det drejer sig om, at vi er i stand til at argumentere for, at vi bruger pengene på noget fornuftigt, og at vi træffer fornuftige økonomiske beslutninger.

Frode Benedikt Nielsen var inde på spørgsmålet om menighedsrådsvalg og vil gerne have løftet sløret for, hvad vi sidder og barsler med i Kirkeministeriets udvalg. Det er meget svært at svare på lige nu, fordi vi er i en meget tidlig fase. Men måske tegner der sig i debatten nogle synspunkter. Bl.a. at vi er nødt til at tage konsekvensen af, at den nuværende valgform har overlevet sig selv, når 95 % af vores menighedsråd har aftalevalg.

Terkel Nielsen talte for, at vi skulle sikre et rigtigt kampvalg. Jeg tror ikke, det er realistisk, og jeg tror heller ikke, at det er nødvendigt for at have legitimitet i menighedsrådene. Den legitimitet kan vi udtrække af mange andre forhold. Vi kan udlede den af, at vi faktisk træffer fornuftige beslutninger og er med til at skabe et relevant kirke- og menighedsliv lokalt. Det er ikke valgformen i sig selv eller valgdeltagelsen, der giver os den legitimitet. Mit bud er, at vi skal tage konsekvensen af, at 95 % af menighedsrådsvalgene afklares uden et afstemningsvalg. Og vi skal sørge for, at det, der er hovedreglen for den langt overvejende del af os, kommer til at fungere bedre. Vi skal indrette valget på en måde, så vi i hvert fald sikrer en demokratisk skriftlig afstemning på et opstillingsmøde. Og vi lægger vægt på det i forhold til rekrutteringen af kandidaterne. Frode Benedikt var inde på det samme spørgsmål. Når vi taler så meget om at få forskellige kompetencer ind i rådene, er det et spørgsmål om, at der er forskellige hensyn, som er fornuftige at tage. Vi ved, at nogle opgaver kræver bestemte kompetencer, så hvis man har mulighed for at rekruttere nogen, der har de kompetencer, så styrker man sit menigheds-

råd. Det er også en styrke for menighedsrådet, hvis man kan rekruttere bredere, så vi måske kommer lidt væk fra, at vi alle sammen er 60 eller 60+, når vi sidder i menighedsrådet. Lad os dog prøve at bruge chancen til at få nogle yngre ind i menighedsrådsarbejdet. Nogle gange repræsenterer vi jo heller ikke kirkelivet bredt. Det er nemmere at spørge dem, som ligner os selv, når vi skal rekruttere til menighedsrådet. Men prøv at se på, hvad det er for et kirke- og menighedsliv, I har lokalt, og gå ud og find dem, som deltager i familiegudstjenester, dem som deltager i korarbejde, i ungdomsarbejde. Det er måske dem, I mangler i jeres menighedsråd, og opfordringen er, at vi tænker os om, når vi er prikker til nogen for at få dem til stille op til menighedsrådsvalget.

Jørgen Lund Christensen advarer mod, at vi begynder at udtale os på kirkens vegne. Og han påstod, at jeg heller ikke har gjort det. Hvis jeg forsøgte at udtale mig på folkekirkens vegne, var der sandsynligvis ikke nogen, der ville lytte til mig. Men ikke desto mindre er det jo sådan, at vi sidder i en række nationale fora, og vi sidder i møder i Kirkeministeriet. Og når man spørger Landsforeningen af Menighedsråd, er det jo for at få et bud på, hvad menighedsrådene mener - ikke hvad jeg mener som enkeltperson. Så man kan derfor godt sige, at vi kommer til at udtale os på folkekirkens vegne. Det kan vi slet ikke undgå, fordi det er en del af den måde, vi er med til at varetage de politiske interesser for menighedsrådene på. Det er ved at samle op og forsøge at komme med et klogt bud på, hvordan vi ser på det i al den mangfoldighed, vi nu repræsenterer.

6. Nedsættelse af valgbestyrelse

Følgende blev valgt:

Svend Hovard	Københavns Stift
Poul Ingemann Hansen	Helsingør Stift
Peter Nielsen	Roskilde Stift
Søren Holm	Lolland-Falsters Stift
Per Frank	Fyens Stift
Arne Waage Beck	Aalborg Stift
Jens Nielsen	Viborg Stift
Per Godsk	Århus Stift
Else Marie Riis Madsen	Ribe Stift
Birgith Kruse	Haderslev Stift

7. Forelæggelse og godkendelse af bestyrelsens beretning om arbejdet i det forløbne år

Bestyrelsens beretning fremgik af årsrapport 2016, som forud for delegeretmødet var sendt til årsmødedeltagerne. Beretningen var opdelt i hovedafsnit.

Beretningens hovedafsnit "Tværgående emner"

77, Tommy Carlsen: Jeg vil gerne sige lidt om opgavefordelingen mellem sogn og provsti. Jeg er både menighedsrådsformand i et stort sogn og provstiudvalgsmedlem i Glostrup Provsti. Hvis provstierne – i hvert fald det provsti, jeg sidder i – skal påtage sig flere opgaver, skal vi have en helt anden bemanding i provstiet. Så skal der tilføres noget kompetence til provstiudvalgenes og provstiets arbejde. At man bliver valgt som provst, er jo ikke ensbetydende med, at man kan klare alle opgaver. Vores provst er både dygtig og meget samvittighedsfuld, men der er arbejdsopgaver, som man ikke er uddannet til, fordi man har en teologisk embedseksamen. Og jeg mener også med al respekt for Landsforeningen, at foreningen så må hæve niveauet for, hvad man gør for provstiudvalgsmedlemmerne. Jeg synes ikke, at det, der er foregået på den front, har været meget fremherskende, og jeg savner, at

der sker noget omkring provstiudvalgsmedlemmernes uddannelse. Og med hensyn til menighedsrådsvalgene har vi altid haft afstemningsvalg, og vi har altid haft flere lister. Denne gang forsøger vi for at spare penge at lave et aftalevalg. Vi er meget spændt på, hvordan man laver et aftalevalg, hvordan det afvikles, osv. Og vi har faktisk ventet længe på at få noget materiale om, hvordan det kunne foregå, og jeg synes, at Landsforeningen og Kirkeministeriet har været meget sent ude. Materialet er først kommet her i andet kvartal 2016, og det kan man simpelt hen ikke være bekendt.

Carsten Bøgh Pedersens bemærkninger til indlægget: Tak for indlægget omkring provstiudvalgene. I de senere år har bestyrelsen intensiveret fokus på, at netop provstiudvalgene jo også er et demokratisk valgt niveau i folkekirken, og at de er medlemmer af Landsforeningen. På kursusiden har vi helt klart fokus på også at udbyde kurser, der passer for provstiudvalgene. Og her i efteråret sender vi en indbydelse ud til provstiudvalgsmedlemmerne, der inviteres til en samtale med Landsforeningen med det formål bedre at kunne servicere provstiudvalgene i fremtiden.

Inge Kjær Andersens kommentar til indlægget:

Tommy sagde, at materialet var kommet ud meget sent. Det kan vi kun være enige i. Vores udfordring har været, at vi meget gerne ville koordinere vores materiale med den kampagne og de ting, der skulle komme fra ministeriet. Og som I måske husker, var der folketingsvalg sidste år, og det betyder, at alt arbejde i ministeriet ophører og bliver sat på standby. Og det er en del af forklaringen på, at materialet kom så sent. Vi er meget enige, og vi skal nok gøre, hvad vi kan for, at vi kommer hurtigere ud af starthullerne om 4 år.

321, Tom Ebbe Jakobsen: Flere og flere opgaver havner på provstiets bord, og jeg ser i øjeblikket en tendens til, at flere og flere provster bliver små konger, små biskopper, der faktisk har noget mere indflydelse end biskopperne har. De sidder og beslutter tingene, måske hen over hovedet på os menighedsrådsmedlemmer. Jeg er meget betænkelig ved, at provsterne skal have den indflydelse. Ikke fordi provsterne ikke gør deres arbejde godt nok, men fordi de får endnu større indflydelse. En ting, som måske kunne fjernes fra vores bord, er præsteboligerne. Det kan være svært for de enkelte sogne at skulle tage vare på præstens bolig, samtidigt med at præsten er ansat et andet sted. Vi skal ikke bare forære boligerne til Kirkeministeriet eller biskoppen. Vi skal måske på stiftsniveau få nedsat en bestyrelse med overvægt af menighedsrådsmedlemmer, der kan tage sig af præsteboligerne. Og på sigt kan vi jo helt få fjernet præsteboligerne.

Beretningens hovedafsnit "Kirkelige anliggender"

185, Børge Frode Christensen Kirkegaard: Jeg har været med i menighedsrådet i nogle og tyve år, og jeg synes, det er blevet mere og mere spændende. Der sker hele tiden noget nyt. En af de ting, der plager os i øjeblikket, er de mennesker, der melder sig ud. Forstå det, hvem der kan. Men på den anden side stilles der jo heller ingen krav. Vi mangler noget med at stille krav, for ellers er det hele så ligegyldigt og bliver indholdsløst. Når vi arrangerer ting – rejser, foredrag, koncerter o.lign. ting – deltager dem, der ikke er medlem af folkekirken, jo akkurat ligesom os andre, og det påfører os udgifter. Jeg har en gang prikket en på skulderen og sagt: "Hør, du er vist ikke medlem af foretagendet her." Jeg synes godt, man kan lidt prikke til dem og spørge, om de ikke er gået galt i byen. For bare at være med uden at yde, det bryder jeg mig ikke så meget om. Jeg synes, man skal yde, inden man nyder, men det glemmer de tit. Og så er der også nogen, der siger, at de ikke forstår noget af det, der bliver sagt i kirken. Det er også lidt sproget, der hurtigt kan blive sådan, at man ikke forstår noget som helst, navnlig hvis man ikke gider have med det at gøre. Men hvis de satte sig lidt ind i det, ville de nok kunne opnå noget. Vi mangler nogen til at omskrive nogle af vores bøger, sådan som Tine Lindhardt, vores biskop i Fyns Stift, omskrev bibelen. Hvad med, om nogen prøvede at omskrive nogle af skrifterne, så det i hvert fald kommer til at ligne det sprog, vi har i dag?

Erik Vinds kommentar til indlægget: Når vi dykker ned i materialet om dåbsproblemet og udmeldelserne, så viser der sig nogle underliggende misforhold. Det er mere komplekst end som så, og det vi arbejder vi med for øjeblikket. Der er nogle spørgsmål, vi skal stille os selv, og som vi skal tage op i menighedsrådene. Hvorfor synes vi eksempelvis, at dåben er så vigtig, at den skal være en institution? Vi skal måske kigge på kirkens liturgi og på, at sproget skal være anderledes, mere imødekomende. Der er noget med tidspunkter for gudstjenesterne, som vi også skal diskutere. Det behøver ikke altid være ved gudstjenesten og højmessens. Og endelig spørgsmålet om menighedens involvering i gudstjenesten og samspillet med lokalforeninger i sognet og den kirke, vi står for. Der er flere ting, som vi selv skal diskutere indbyrdes og få en klarhed over for at kunne stille krav - og ikke kun til nogen udefra, men også til os selv.

291, Sven Skovmand: Det er et problem, at vi har gjort dåben til noget, som virker ubehageligt på mange forældre. Dåben er en gave til børnene, ikke til forældrene, og derfor tror jeg nok, at vi skal holde op med at forlange, at forældrene kommer og siger, at de tror på dit og dat. Det, tror jeg, er en af grundene til, at antallet af dåb falder. Og det er jo katastrofalt for os, hvis vi ikke får standset den tendens. Og så vil jeg for en gangs skyld sige noget kritisk om denne udmærkede forening, og det drejer sig om de toårige valg. I Stenvad, hvor jeg bor, var vi lykkelige for at få en toårig periode for 4 år siden, og vi regnede også med at kunne fortsætte med det. Men pludselig kan vi læse i menighedsrådsbladet, at det er holdt op, og det begrundes med, at Kirkeministeriet ikke kunne finde ud af, hvordan man skulle lave en ny valgordning. Det er for dårligt. Man burde have fortsat med en dispensationsordning. Jeg kontaktede Landsforeningen og fik at vide, det kunne man ikke gøre noget ved. Og så kontaktede jeg Marianne Jelved, og der satte gang i en proces, der har ført til, at alle kan få lov til at have toårige valg. Der, synes jeg nok, at foreningen svigtede noget. Til gengæld vil jeg håbe, at den kan gøre en indsats mht. kirkegårde. Det er en underlig tankegang, at det er fuldstændig ligegyldigt for kirken, hvordan kirkegårde er. Er det begravelserne, der skal betale for kirkegårde alene? Jeg ser med sorg på, hvordan der på vores smukke kirkegårde bliver stadig færre grave. Og det er jo specielt et problem, når man ikke har særligt mange af dem. Jeg er ked af, at man stiller så store krav til, hvordan det skal være. Det, synes jeg, at Landsforeningen på en eller anden måde skal tage sig kært af.

108, Kaj Bollmann: Jeg synes, der er stor grund til at hejse et flag over, at Landsforeningen er gået ind i en samtale om, hvordan vi får dåbstallene op. I går sagde kirkeministeren sådan lidt henslængt, at det jo var fantastisk, at der er 77 %, der er medlem af folkekirken, for det er jo over 3/4. Dengang det var 85 %, var det fantastisk, at det var 85 %. Og når det er 65 %, så vil den til den tid værende kirkeminister sige, at det jo er fantastisk, at 2/3 af befolkningen er medlem. Og sådan kan vi så følge kurven nedad. Men problemet er jo, at det er ved at blive en eksponentialkurve forstået på den måde, at ikke blot er der folk, der melder sig ud, men der er forældre, der er medlemmer af folkekirken, som i massevis ikke får deres børn døbt. Og der er jo efterhånden i de store byer 3. og 4. generations ikke-medlemmer, for hvem det er helt naturligt, at dåben slet ikke er en del af deres virkelighed. Så det er en udfordring, der hvert år vil blive større. Det er utrolig vigtigt, at menighedsrådene, præsterne og alle andre i folkekirken arbejder sammen om at gøre noget. Jeg går lidt i den modsatte retning af det, Sven Skovmand sagde før om ikke at stille krav, for som Erik Vind var lidt inde på, tror jeg, at vi er kommet i en situation, hvor folk har meget svært ved at forstå, hvorfor børnene egentlig skal døbes. For vi er jo en åben folkekirke, der ikke spørger ved døren, om man er medlem, om man er døbt eller ej. Vi har ikke ret mange begrænsninger. Og jeg tror, der ligger en kæmpe opgave i at forklare folk, både teologisk og pædagogisk og på alle mulige måder, hvorfor dåben er vigtig, og hvad det er, dåben giver os. Det drejer sig jo ikke om at få flere penge ind i kirkeskat. Det er et spørgsmål om hele fundamentet for folkekirken. Vi er nødt til at gøre det klarere, at dåben betyder noget. Eksempel: Vi oplever oftere og oftere, at forældre til børn, der skal døbes, kommer med faddere, der ikke selv er døbt. De tror, at det

ikke betyder noget, for fadderer er jo bare en, der står deroppe. Jeg tror, at vi er nødt til at stramme op. F.eks. kunne man overveje ikke bare at kræve dåb, men også medlemskab af et kristent trossamfund for at være fadder.

Erik Vinds kommentar til indlæggene: Tak til Kaj Bollmann. Dåben betyder virkelig meget. I øjeblikket afdækker vi, hvad der foregår i relation til dåb ude i menighedsrådene, og vi prøver at samle op og formidle, så de gode historier og de gode tiltag kommer alle til gavn. Det gør vi på mellemlangt og på langt sigt. Lige her og nu samarbejder vi med Religionspædagogisk Center og folkekirken.dk om en oplysningskampagne om dåb, en folder og noget materiale til Facebook, som er noget umiddelbart, der vil komme her i efteråret. Og jeg vil henvise til den workshop, som vi har i morgen formiddag. Her går vi lidt dybere ind i det, fordi det er rigtigt, at man skal gøre klart, hvorfor er dåben så vigtig, hvorfor det er godt for barnet, for forældrene, for kirken og for samfundet. Og det kunne man jo stille nogle forskellige spørgsmål op omkring. Det er endnu et eksempel på en festligholdelse i kirken, og dem skal vi have flere af.

Bodil Therkelsens kommentarer til indlæggene: Det har været rigtig rart at høre de sidste indlæg fra Sven Skovmand og Kaj Bollmann. Vi har et udvalg, hvor vi også kører meget stærkt på dåbsinitiativet. Og vi er meget opmærksomme på den eksistentielle samtale som noget, vi tror, skal fremmes. Vi skal have den ud i menighedsrådene. Vi skal tage samtalen alvorligt, så folk også kommer for at få noget fra den side fra menighedsrådet, eller fra det at gå i kirke. Det er også vigtigt, at man tager fællesskabsfølelsen op, og at vi sørger for at få sat ord på det, der foregår derude. Ellers bliver kirken fremmed og ligegyldig, også når det gælder dåb. I morgen har vi en workshop om den eksistentielle samtale, og distriktsforeningerne har også været inddraget i det igennem de sidste par år, så vi er meget opmærksomme på det.

Søren Abildgaards kommentar: Bare en kort replik til Sven Skovmand. Da du henvendte dig med jeres ønske om at fortsætte toårige valgordninger, tog jeg sagen op med Kirkeministeriet. Vi fandt en ordning. Det er den, I alle sammen benytter jer af i dag. Sådan løser Landsforeningen enkelt og ubureaukratisk problemer for sine medlemmer.

Beretningens hovedafsnit "Personale"

54, Inge Espensen: Jeg vil gerne kommentere 3 ting under emnet "personale". Det første er, at jeg er meget nysgerrig i forhold til spørgsmålet om arbejdsgiverorganisation. Hvad er bestyrelsens plan for det videre arbejde? Det er rigtig godt, at vi er nået dertil, hvor vi er, men hvad er næste skridt? Det er vel ikke kun et spørgsmål om at komme til at sidde for enden af bordet. Det er også et spørgsmål om alt det, der skal ske, inden man kommer til forhandlingsbordet. Alle de forslag der skal samles ind, al den statistik man skal have overblik over, de økonomiske rammer osv. osv. Og når man så har forhandlet - der skal også forhandlingskompetence til, skulle jeg hilse at sige - skal der informeres. Og informationen skal komme lynhurtigt. For sådan gør de faglige organisationer, og vi skal ikke som arbejdsgiver have vores information fra de faglige organisationer. Vi skal have det fra vores egen, og det koster alt sammen. Den stab, der skal sidde bagved forhandlingsparterne, skal være friske, når man sidder der om morgenen og har forhandlet hele natten, og de skal kunne konsekvensvurdere. Hvordan har bestyrelsen tænkt sig at få økonomien til at hænge sammen omkring alt det?

Det andet spørgsmål handler om kirke- og kulturmedarbejdere. Når vi ansætter dem, stilles der nogle krav til deres uddannelse, og det er rigtig godt. Men jeg undrer mig lidt over, at det ikke er os, som skal ansætte de pågældende medarbejdere, der skal have muligheden for at bestemme, om vi mener, at de opfylder kravene til den stilling, vi har opslået. Det kan kun være os, der har den viden. Man bør gå en anden vej og stille krav til den uddannelse, som de pågældende mennesker skal have, og så kan vi på den baggrund vurdere, om det er de rigtige ansøgere, som har søgt på stillingen.

Endelig er der lederuddannelsen for kontaktpersoner og menighedsrådsmedlemmer. Det er en rigtig, rigtig, rigtig god idé. Vi skal bare huske, at menighedsrådsmedlemmerne hele tiden forsvinder. Derfor er der også konstant fokus på de personaleressourcer, vi har. Hvordan er de i stand til at varetage opgaverne? Mange gange foregår det ved selvledelse. Det er ikke kun menighedsrådsmedlemmerne, der skal have uddannelse, det skal medarbejderne også.

Lone Wellner Jensens kommentar til indlægget: Tak for din interesse for vores arbejde med dette her. Du har fuldstændig ret i, at det kræver forberedelse og organisation. Det er en balance for bestyrelsen i øjeblikket at forberede, uden at forberede for meget, indtil vi rent faktisk har forhandlingsretten. Vi er nødt til at geare vores organisation nu, sådan at vi kan sandsynliggøre, at vi kan løse opgaven. Men samtidigt kan vi jo ikke sætte en hel masse penge af til ekstra medarbejdere, inden vi faktisk skal udføre arbejdet. Så det er hele tiden en balance. Vi har indrettet vores budgetter sådan, at der er afsat midler til arbejdsområdet, sådan at vi har midlerne i det øjeblik, vi sidder med kompetencen. Det næste er, at vi mener, at vi har rigtig meget kompetence i huset allerede, fordi de har siddet med det i så mange år og har udført det forberedende arbejde. Og du har fuldstændig ret i, at information skal gives hurtigt og effektivt. Det kan vi gøre, i det øjeblik vi er ene om det, men det er vi jo desværre ikke i øjeblikket, hvor det er Kirkeministeriet, der bestemmer. Jeg ved, at du tidligere har spurgt til vores lønstatistikker. Nu har vi fået tilsagn om, at de kommer, og det er jo et redskab, som er fuldstændig uundværligt i netop dette arbejde.

Jeg er også helt enig i dine synspunkter om lederuddannelsen, men ud fra efterspørgslen ser vi et behov for at give muligheden for en uddannelse i vores regi til de menighedsrådsmedlemmer, som har interesse for at arbejde med området, og som faktisk også arbejder med det. Og det skal være en uddannelse, som giver mulighed for at tage kompetencerne med ud af menighedsrådet igen og måske gøre brug af dem et andet sted. Jeg tror, det vil øge interessen for at blive menighedsrådsmedlem.

Helene Hays kommentar: Jeg er helt enig med dig i, at det selvfølgelig er os, der skal bestemme, hvilke kompetencer vores kirke- og kulturmedarbejdere skal have. Som det er i dag, når man skal ansætte en kirke- og kulturmedarbejder, skal vedkommende vurderes på sin kristendomskundskab og kirkefaglighed, medmindre ansøgeren har nogle helt klare uddannelser som f.eks. cand.theol. eller lærer med linjefag i kristendom. Og det uanset hvilke funktioner i stillingen vedkommende skal opfylde. Det er et problem, og vi arbejder på højtryk på at få det lavet om. Vi er i dialog med Kirkeministeriet med baggrund i, at det er os, der kender vores sogne og de menigheder, som kirke- og kulturmedarbejderen skal være med til at få til at fungere. Derfor er det selvfølgelig også os, der skal bestemme, hvad stillingerne skal rumme, og hvad medarbejderne skal kunne.

402, Mogens Lützen: Et lille hjertesuk, for hvem skal egentlig bestemme, når vi skal have ansat en præst. Jeg tænker på tidsrammerne. Vi skal have kaldet en præst til vores sogn først i januar 2017, da vores mangeårige præst nu går på pension. Det har vi vidst i to år, fordi han har fået dispensation til at fraflytte præsteboligen på den betingelse, at han opsagde sin stilling. Når jeg så spørger, om vi ikke straks kan gå i gang her i efteråret, siger både provst og biskop: "Nej, nu venter vi lige til februar måned med at sætte gang i proceduren, og I kan nok ikke forvente at få en præst før 1. april." Det er dårlige arbejdsbetingelser. Det gik nok ikke i det private erhvervsliv, at man først 5 måneder efter en afsked ansætter en ny chef. Vi må tage til takke med vakansepræster. Mange af jer har været i en lignende situation, og det bedrer måske kirkens økonomi, at provstiets præster gør nytte for deres rådgivningstillæg, men det gavner ikke arbejdsbetingelserne for et menighedsråd.

Beretningens hovedafsnit "Styrelse og struktur"

50, Anton Pihl: Hvis der er noget, der kan få angsten helt frem i øjnene på en mand eller en kvinde i den danske folkekirke, så er det forestillingen om, at nogen skulle kunne tale på folkekirkens vegne.

Det forholder jeg mig meget nøgternt til, for det gør vores biskopper allerede og i stadig højere grad. Ikke nødvendigvis fordi de vil det sådan, men fordi medierne vil det, for sådan fungerer vores samfund og vores politiske og samfundsmæssige system. Biskopperne fungerer som talerør for folkekirken for deres egne synspunkter og for tro, kirke og kristendom i allerbredeste forstand. Og en del af dem udfylder formandsposter i kirkelige organisationer. Og det er helt umuligt for medierne at se forskel. I sin kommentar til beretningen siger vores formand, at det er nødvendigt, at bispekollegiet som helhed tegner folkekirkens mangfoldighed. Det er en meget svær opgave at løse. Jeg ønsker vores formand held og lykke med at tage den overvejelse med ind i bestyrelsens og Landsforeningens drøftelse af, hvordan vi kan komme med input til fremtidens bispevalgsprocedurer. Vi har set en udvikling, hvor biskopperne i stadig højere grad kommer til at være og lyde ens og have de samme kvalifikationer, og det skyldes fra en overordnet betragtning, at de teologiske forskelle på de danske landsdele ikke længere er så store. Det kommer af, at vi vælger biskopper på en måde, der gør, at det altid vil være holdsvist bløde repræsentanter, der kan støttes af et bredt flertal, der bliver valgt i alle 10 stifter. Og med den valgmetode er det klart, at det kan være svært at få hele folkekirkens bredde repræsenteret. Jeg har ikke nogen løsning på, hvordan vi gør det her. Men den frihed, vi har i folkekirken til at være forskellige, er så stærk, smuk og fin en værdi, at vi også bør kæmpe for den, når det handler om sammensætningen af vores bispekollegier. Når jeg siger bredde, mener jeg i virkeligheden alle medlemmerne i den danske folkekirke, også dem der ikke kommer så tit i kirkerne. Hvordan kan biskopperne også være et talerør for dem?

479, Christen Kristensen: Det er jo træls, når folk ikke stemmer, som man kunne ønske sig, men det er man nødt til at finde sig i. Den udvælgelse, der foregår i dag, hvor man frit kan stille op til et bispevalg, mener jeg, er en udmærket måde at gøre det på. Dermed være ikke sagt, at man ikke skal kigge det efter i sømmene. Med hensyn til udtalelser på folkekirkens vegne, så mener jeg jo, at vi mangler et kirkeråd, som vi havde til debat for to år siden, og som faldt til jorden igen. Der mangler en organisation i folkekirken, som kunne tale folkekirkens sag. Vi mangler folkekirkens tale i den almindelige debat, hvor der er nogle etiske spilleregler, som politikerne ikke kan klare i dag. Tak for en rigtig god tale fra vores formand. Den blegnede måske lige lidt her til formiddag i forbindelse med strukturen. Vi har jo en struktur i den danske folkekirke, som er over 100 år gammel. Og det må vi tage alvorligt og få gjort noget ved. Menighedsrådene nedlægger jo ikke sig selv. For at få kompetence ind i menighedsrådene, så tænker jeg et sekretariat. Og jeg mener, det er nødvendigt at få nogle større menighedsråd, som måske ikke er under 5.000 indbyggere. Vi er rigtig gode i menighedsrådene til at sørge for, at folk bliver døbt osv. osv., men i den almindelige hverdag kniber det lidt med, at folk kan spørge folkekirken. Og derfor vil jeg foreslå, at der skal være almindelige valg, sådan at vi får styrket det demokratiske element i folkekirken. Og jeg vil foreslå, at man forsøger at få valgdagen lagt sammen med et kommunevalg. Så får man mange flere til at stemme. Så skal I bare se det blomstre op. Der vil blive kamp om pladserne, som der er i et større menighedsråd.

321, Tom Ebbe Jakobsen: Sidste år tog Landsforeningen initiativ til, at vi, der sidder i budgetsamrådet - vi er 10, en fra hvert stift – fik mulighed for at mødes uden for ministeriets rammer til en uformel snak. Vi havde et eller andet problem sidste år, som vi gerne ville snakke om i fællesskab. Og jeg vil gerne takke Landsforeningen for at fortsætte dialogen også i år. Mødet ligger så en uge, før vi mødes til et af vores to årlige møder. Så får vi lige drøftet igennem, hvad vi har af fælles interesse. Og det giver en god, åben drøftelse, som nok også giver pote, når det kommer til stykket. Tak for initiativet - også fremover.

51, Karsten Fledelius: Jeg tror, det er vigtigt at se bispevalget i et historisk perspektiv. Engang var det ministeren, der havde meget stor indflydelse på bispevalget, og den demokratiske proces var langt mindre åben, end den er i dag. Det er klart, at der er steder, hvor den traditionelle kirkelige partiforde-

ling spiller en mindre rolle. Men ser vi på, hvor forskellige forholdene er i de forskellige stifter, så er det vanskeligt at finde en patentløsning på spørgsmålet. Og hvis vi ser tilbage på de seneste bispevalg, er det spørgsmålet, om der egentlig skal rettes så forfærdeligt meget ved de formelle regler. Det er langt mere et spørgsmål om, hvordan de forskellige interesserede grupper gererer sig indbyrdes. Så jeg tror, det er vigtigt at gå ind i nogle åbne overvejelser, om der kan ske forbedringer, men jeg tror ikke, at ændring af de formelle regler vil føre til så forfærdelig meget.

154, Carl Aage Clausen: Jeg læste for mange år siden et vældigt godt skrift, hvor der stod, at tro ikke udelukker tvivl, men at troen gør, at vi har et sted at gå hen med vores tvivl. Og der var så ham, der havde hørt, at bare man havde en stærk tro, så kunne man få en sten til at svømme. Og han tog stenen og trillede den hen imod kanten af vandet og sagde: "Jeg tror, jeg tror, jeg tror, jeg tror, jeg tror". Og så sagde det plump, og så sagde han: "Jeg tænkte det nok!". Vi har snakket om toårige valg før. Jeg håber, det aldrig bliver obligatorisk, for sikke noget bøvl vi har hvert fjerde år. Jeg kommer fra et lille sogn med 374 medlemmer, og vi er stadigvæk 5 i menighedsrådet, og vi agter at fortsætte. Vi mangler én. Og så kører man rundt på sin cykel derude i sognet og banker på og spørger: "Kunne du ikke tænke dig det?". Og man får godt nok mange forskellige undskyldninger. For ikke ret længe siden fik jeg en henvendelse om en rigtig fornuftig mand, jeg skulle tage at spørge, og det gjorde jeg så, men han var slet ikke medlem af folkekirken. Og det er jo det krav, vi har her. Jeg var den første kontaktperson i vores sogn, og der var ingen, der anede, hvad det drejede sig om. Vi fik at vide, at vi bare skulle sørge for, at personalet kom godt ud af det med hinanden. I hvert fald skal man have situationsfornemmelse, og det er godt at have en præst, der har det. For nogle år siden kom smeden op og skulle have døbt sit barn, og den kære smed ville så gerne have et navn til sønnen, der havde relation til værkstedet. Derfor skulle han hedde Møtrik. Smeden hed Larsen, så det var Møtrik Larsen. "Den går altså ikke", sagde præsten. "Jamen, hvad vil præsten så foreslå, for det skal passe til mit værksted?". "Så skal han hedde Aksel", sagde præsten.

Lone Wellner Jensens bemærkning: Det foregår heldigvis ikke generelt sådan som i den beskrivelse af en præsteansættelse, vi fik her. Nogle steder går det hurtigere. Vi arbejder i øjeblikket på en ny vejledning om præsteansættelse, og der vil vi selvfølgelig være meget opmærksomme på, hvor meget tid der medgår. Vi skal nok tage problemet med i vores arbejde.

Inge Lise Pedersens bemærkninger til indlæggene: I Lindevang har vi været heldigere. Vi har også en præst, der forlader os den 31. december, men vi har fået lov til at opslå embedet i august, så det gamle menighedsråd kan behandle sagen færdig, og så har vi en ny grydeklar præst 1. januar. Det er vigtigt at vælge en biskop, der er med på den slags. Netop bispevalg har vi arbejdet med i udvalget om styrelse og struktur. Hele vores bispevalgsordning stammer fra 1922, da vi fik en demokratisk valgprocedure, og vi er, så vidt jeg ved, det europæiske, lutherske land, hvor menighedsrådene har størst indflydelse på bispevalgene. Her er det menighedsrådene, der fuldstændig selv vælger, og lægfolk har meget stor indflydelse, fordi vi talmæssigt er flest. Alle de andre kirker i vores nabolag har en eller anden afbalanceringsordning, så gejstligheden får større indflydelse på valget. Men det er ikke det, vi har set på i udvalget. Vi har faktisk kun set på, hvordan vi kan være sikre på, at de personer, der overhovedet stiller op som kandidater, har tilstrækkelige kompetencer. Mange steder er det jo i virkeligheden ikke længere grupper, der opstiller kandidater, men derimod kandidaterne selv, der melder sig, og så finder de en baggrundsgruppe bagefter. Det er altså en ny situation, og den er ikke altid heldig. Det har vi mærket i flere stifter. Det er heller ikke altid, at man kan regne med at få en tilstrækkelig teologisk kompetence. Når vi har været optaget af teologisk kompetence, er det også, fordi vi har set et stigende antal præstesager. Og hvis de skal kunne løses af biskopperne, er det vigtigt, at præsterne har fagmæssig respekt for deres biskop. Men det er meget vanskeligt at få ordnet, og vi har heller ikke nogen løsning endnu. En af de ting, vi har leget med, er måske at inddrage stiftsrådet lidt

mere i opstillingsproceduren. Og spørgsmålet om at sikre mangfoldigheden i bispekollegiet er også meget vanskeligt, for så skal der gøres helt op med den måde, vi vælger biskopper på. Når der vælges en biskop i ét bestemt stift, er det er det bestemte stift, der bestemmer, hvad det er for en type, man vil have, og så kan man ikke sikre en mangfoldighed på landsplan. Og hvis man skal sikre det, skal vi jo have et samlet valg til et bispekollegium, hvor de andre får indflydelse. Det er en helt anden måde at tænke biskopper på, end vi gør i dag. Den har vi ikke for alvor tænkt ind i vores overvejelser, og jeg tvivler på, den er farbar. Vi lægger vægt på at sikre, at kandidaterne har en ordentlig teologisk kompetence.

Beretningens hovedafsnit "Økonomi, bygninger og kirkegårde"

177, Ester Larsen: Der var engang, hvor regnskabsopgaven kunne løftes af ret så mange medlemmer. Men så kom der et regnskabssystem, som gjorde det vanskeligt for de fleste at påtage sig opgaven. Den tid var forbi, hvor læreren, husmoderen eller landmanden stod for regnskabet, og indrykkede de professionelle regnskabsfolk. At systemet også er svært for de professionelle, fremgår af de overraskende mange revisionsbemærkninger. Det kan godt være, det både er lidt naivt og nostalgisk, men jeg vover alligevel det ene øje. Nu hvor Folketinget ønsker at se på statens økonomiske bidrag til folkekirken, kunne Landsforeningen så ikke se på, om det nuværende regnskabssystem er optimalt set ud fra menighedsrådenes interesser. Kunne opgaven måske løses lidt enklere, eller kan der måske ligefrem fremlægges en ny model?

77, Tommy Carlsen: Provstiudvalgenes økonomi er meget vigtig, og gennemsigtigheden er meget, meget vigtig. Det skal der kigges på. Provstiudvalgene er en slags politibetjente en gang imellem over for menighedsrådene. Den politibetjentrolle skal fjernes, for det har vi revisionen til. Det er vigtigt, at provstiudvalgene også er et råd, som kan drøfte ting af almen interesse for hele provstiet. I den kommende tid må man kigge mere bredt på, hvad provstiudvalgene beskæftiger sig med. Og så vil jeg meget gerne slå et slag for, at man ikke vælger provsten som formand for provstiudvalget, for provsten kommer til at sidde med en dobbeltrolle. Han har et arbejdsgiveransvar over for præsterne. Han skal ikke sidde i den rolle. Han er vores forretningsfører. Det er en uskik, at provsterne sidder som formænd. Vi har en folkekirke, og derfor skal de folkevalgte vælges til formandsposten.

164, Jørgen Hyldgaard: Vi får af og til at vide, at vi bruger for mange penge, også på konsulenter, men det er ikke altid vores egen skyld. Vi har fået renoveret et kirketårn i løbet af 3-4 år for 8,5 mio. kr. Det startede med, at Nationalmuseet skulle lave en rapport om Vor Frue Kirke i Assens. De fortalte, at kirketårnet var ved at falde sammen, så vi var nødt til at gøre noget ved det. De anbefalede os at hyre en konsulent fra Teknologisk Institut, som skulle komme med en rapport om det. De kom med en rapport, som ikke kunne bruges til noget. Det kostede 25.000 kr., og det måtte vi jo så betale. Vi snakkede videre med Nationalmuseet om, hvad vi kunne gøre, for murene smuldrede indvendigt. Vi kunne hele tiden se, at murstenene mørnede og faldt ned, og vi kunne feje op hvert år og gøre rent osv. Men der var ikke rigtigt nogen, der kunne fortælle, hvad årsagen var. Nationalmuseet fortalte, hvad de havde af krav. Det var meget vigtigt, at der skulle være røde mursten indvendigt i tårnet og at bruge læsket kalk, som man brugte oprindeligt, da man byggede tårnet. Vi kunne få 5 mio. kr. i lån fra stiftet til at bygge det. Men sammen med nogle dygtige håndværkere fandt vi ud af, at problemet var, at der kom vand ind i muren udefra ved de gamle fuger, som var utætte og bare var blevet lappet udvendigt med noget cement. Der lå vand i de skråt hældende fuger hele tiden. Og sådan en mur, som er 1½ m tyk, kan indeholde rigtig meget vand, som fryser om vinteren, og så begynder sådan nogle gamle mursten at mørne indefra. Vi brugte et år på at diskutere med Nationalmuseet, om man kunne bruge læsket kalk, som jo er farligt at arbejde med for håndværkerne. Vi fandt en anden løsning, som det tog et år at få godkendt. Vi havde også mange andre problemstillinger. Vi skulle bruge 8,5 mio. kr. til arbejdet, og vi kunne låne 5,5. Vi var heldige, at A.P. Møllers Fond sponsorerede 3,2 mio. kr. og Augu-

stinusfonden 0,5 mio. kr., så vi fik pengene til at få tårnet lavet. Men det er jo ikke vores skyld, at vi skulle bruge så mange penge til konsulenter, og derfor rodede vi lidt i, hvordan man får konsulenter til at arbejde for Nationalmuseet. Det gør man ved at give konsulentarbejdet i udbud. Og det er en kendt sag, at når man laver et udbud, så får man dem, der giver den laveste pris. Og konsulenterne med den laveste pris er også dem, der har lettere ved at sige nej end at komme med konstruktive forslag.

57, Grethe Bahne Madsen: Jeg er formand for et lille landsogn nord for Frederikssund, og vi har fået sat vores kirkelade i stand, en meget, meget smuk bygning. Vi samlede penge sammen til det i mange år. Vi havde for mange penge stående, og banken sagde, at nu skulle vi betale 12.500 kr. i negativ rente. Vi har haft mange forskellige besværligheder i den sag. Sidste år den 1. september om natten kom der et voldsomt skybrud, og næste morgen så vi til vores store rædsel, at halvdelen af det enorme kirkegulv stod op som tændstikker. Der var kommet vand ind under de store dobbeltporte i begge sider. Vi havde fået at vide, at vi skulle have niveaufri adgang. Helt hen i vejret, syntes vi, men ellers kunne vi ikke få byggetilladelse eller ibrugtagningstilladelse. Da det nu var en mandag, kom der først nogen ned og kiggede dagen efter. Vi skyndte os at melde det til Folkekirkens Forsikringsenhed. Vi fik næste dag et fint svar om, de ikke kunne hjælpe os. De viste os to småbitte diagrammer, og ifølge dem havde der ikke været noget skybrud hen over os. Det var da godt nok utroligt. Faktum var jo, at hele landsbyen nærmest var ved at sejle væk. Så jeg ringede til DMI og fik at vide, at den ene målestation står 7 km sydøst for byen, og den anden står 8 km nordvest for byen. Der er immervæk 14 km's forskel på det. Men der stod oven over de to diagrammer "forsikringsvej". DMI forklarede, at det er sådan en terminologi, de har. Og de forklarede, at man kan få anskueliggjort den faktiske vandmængde ved at betale 4.500 kr. til DMI, der så udfærdiger en nøjagtig beskrivelse for et sted. Og så tilføjede den unge mand: Det var da godt nok en mega kodyl byge, I fik der.

Faktum est: Vi har ikke fået noget ud af det. Ingen penge. Det er en mærkelig måde at afvise os på fra forsikringen, selv om præsten har tilbudt, at hun gerne vil barrikadere med sandsække, hvis der er optræk til almindeligt vejr. Men vi tænker hver aften: Gad vide, om det bliver forsikringsvej.

362, Kirsten Juul Sørensen: Jeg tror ikke, vi kan være uenige om, at vi i folkekirken skal være økonomisk bevidste, og at det er vigtigt at holde kirkeskatten i en nedadgående retning. Det gør vi os også umage for i Tønder, hvor jeg kommer fra. Men jeg vil gerne understrege, at forholdene i vores land er meget forskellige, og vilkårene, som vi er menighedsråd på, er meget forskellige. Et af de steder i kongeriget Danmark, hvor kirkeskatten er højest, er netop i Sønderjylland. Men dertil skal jo så siges, at vi har et beskedent befolkningsgrundlag, og vi har også et beskedent lønniveau i forhold til mange større områder. Derfor har vi en lavere kirkelig ligning end så mange andre steder. Og så må vi huske, hvad vi er meget glade for og stolte over, at vi har rigtig mange gamle, dejlige kirker. Alene i Tønder Provsti har vi 30 sogne og ligeså mange kirker. Det er heller ikke i vores område lige meget, hvor præsten bor. Jeg er meget enig i mange facetter af den verserende debat omkring præstegårdene, men i et mindre beboet område er det ikke lige meget, om præsten bor i sognet, eller om præsten bor 50 km derfra. Derfor er det vigtigt, at vi fastholder vores udligningsordning, og at vi nuancerer vores udtalelser i forhold til kirkeskatten.

228, Jørgen Nielsen: Jeg har været folkevalgt kasserer i 16 år, og jeg er regnskabsfører. Jeg holder meget af det nye regnskabssystem og mener også, jeg har lært det. Jeg vil gerne støtte Ester Larsens forslag fra tidligere om, at bestyrelsen skal overveje at gøre regnskabssystemet lidt bedre set fra menighedsrådenes side. For jeg er ikke i tvivl om, at det fungerer rigtig godt set fra provstiuvalgenes side. Der sidder jeg også, og der har vi stor fornøjelse af at se, hvad der sker. Det er sikkert også ganske fornuftigt set fra ministeriets side. De får rigtig mange spændende tal ud af det her, kan jeg forstå. Nogle gange får de også nogle tal ud af det, som vi andre ikke forstår. Men jeg kan godt se, der er nogle idéer i at bruge systemet opad. Men det system, vi har fået lavet, har desværre to effekter.

Overordnet får man talt økonomien ned. Jeg tror, vi skal prøve at tale det op i stedet for, sådan at vi kan få nogle mennesker til at blive kasserere. Og måske endnu vigtigere, at vi kan få menighedsrådsmedlemmerne til at interessere sig for økonomi. Vores menighedsråd er nok ikke det eneste, hvor man oplever, at cirka halvdelen kigger på uret, når man giver sig til at tale om regnskabet. Man interesserer sig ikke rigtigt for det. Jeg synes, det er rigtig træls, at vi har fået et godt system, der er så kompliceret, at folk ikke rigtigt fatter interesse for det. Menighedsrådene er jo ansvarlige for den samlede økonomi, og det kan du bedst være, hvis du forstår systemet. Hvis bestyrelsen ville prøve at tage med i arbejdet at gøre systemet til noget sjovt og spændende at være med i. I mine yngre dage ville jeg nok sige, prøv at gøre det lidt mere sexet.

555, Esper Silkjær: Der er et lille problem, der faktisk falder i tråd med det foregående indlæg om IT-systemer. Pludselig kom der et nyt system til kirkegårdene, GIAS. Vi havde et system, der fungerede ganske udmærket. Når der f.eks. kom pårørende i september og skulle have et gravsted, så regnede man fra den tid og 10 år frem. Det nye system kan kun regne fra den 1. januar, og det har været til stor irritation og givet store problemer for vores medarbejdere og også for dem, der har skullet oprette gravsteder. Og så kom der pludseligt et nyt regnskabssystem, som vi må undre os over, hvor kom fra. Menighedsrådene er jo selvstændige enheder, og jeg savner et folkevalgt organ, der kan beslutte at trække den slags ned over hovedet på menighedsrådene. Det virker lidt underligt, at man egentlig er selvstændig, og så kommer sådan noget fuldstændigt fra oven og ned. Vi risikerer, at det bliver IT-folkene, der kommer til at bestemme, hvordan folkekirken skal køre i fremtiden. For der er jo rigtig meget i systemerne, som simpelthen definerer, hvordan vi skal arbejde i sognene. Vi mangler et folkevalgt organ.

35, Helle Vallø: Jeg kommer fra Frederiks Kirke i Københavns Stift, hvor præsteboliger bare er noget, vi altid har haft. Når jeg nogle gange har talt med nogen om præsteboliger, får jeg at vide, at der er en historisk årsag til, at man i mange sogne ejer præstegårde og præsteboliger. Men jeg synes ikke, at det altid er grund nok til, at man ikke en gang imellem skal overveje, hvorfor man gør det. Der er selvfølgelig den fordel, at man i sogne, som ellers opfattes som lidt uattraktive at arbejde i, måske kan tiltrække flere præster som ansøgere til stillingerne, hvis man har en god præstebolig. I vores tilfælde kan det også være meget vigtigt, at der er en præstebolig, fordi det ellers kan være svært at skaffe sig en bolig i sognet. Man må give afkald som menighed på det at have sin præst boende i sognet, hvis det er for dyrt at bosætte sig der. Jeg synes, det er lidt mærkeligt, at der endnu ikke har været nogen her, der har nævnt, om tjenesteboligen gør noget godt for den stilling og for de mennesker, som man ønsker at tiltrække. Og det, synes jeg, at man måske skulle overveje også på landsplan. Vi skal tænke lidt mere over, hvad præsteboligerne er der for, om de gør noget godt for selve den struktur, vi har for præsternes egen oplevelse af deres job, eller om det egentlig kun er noget, som bliver presset ned over hovedet på dem i nogle situationer. Måske kan det nogle gange også være lidt af en møllesten i stedet for et gode.

55, Terkel T. Nielsen: Jeg vil gerne nævne to punkter. Det ene vedrører bankgarantien for menighedsrådenes indestående i pengeinstitutter. Indtil for 14 dage siden levede jeg i den lykkelige tro eller uvidenhed, at menighedsrådets indestående i vores bank er dækket af den almindelige statslige bankgaranti for indestående. Det er ikke tilfældet. Sidste år blev der vedtaget en lov, som fastslår, at offentlige myndigheders indestående ikke er dækket af bankgarantien. Jeg undersøgte så, om det også gjaldt folkekirke og menighedsråd, og det gør det. Vores penge i pengeinstitutterne er ikke dækket af statens bankgaranti. Hvis vores bank går nedenunder og hjem, mister vi vores penge. Roskilde Bank, Amager Bank og andre er ubehagelige eksempler på det. Jeg vil stærkt opfordre Landsforeningen til at se nærmere på spørgsmålet, hvis ikke man allerede gør det i øjeblikket. På en overordentlig ubehagelig måde kan det påvirke de menighedsråd, som kommer i vanskeligheder, hvis banken krakker.

Den anden ting handler om kirkegårde. I går nævnte vores udmærkede kirkeminister, at det kunne være problematisk med denne høje standard for pleje af vores gravsteder på kirkegårdene. Det er jeg meget uenig i. Jeg mener, at det er særdeles vigtigt, at vi plejer og fastholder vores kirkegårdskultur. Når jeg besøger min barndoms kirkegård i et lille fattigt sogn i Midtjylland, så ligger hele min barndom der. Jeg glæder mig over, hvor velholdte gravene er, og jeg glæder mig over, at man kan gå tur på kirkegården og se gravene for de mennesker, som man kender fra hele sin barndom. Hvis ikke vi gør noget for at fastholde det, så vil det ændre ganske væsentlige ting i vores samfundsopfattelse. Det er begyndt at blive et økonomisk problem, og jeg er sikker på, at mange af os, som betaler for vores forældres, bedsteforældres og andres gravsteder, frygter, hvordan det vil gå fremover, når vores børn, som måske er lidt mere kirkefremmede, end vi er, tager over. Jeg vil opfordre til, at man ser på muligheden for at reducere udgifterne til gravsteder, således at vi kan fastholde sandsynligheden for, at vi kan fortsætte vores kirkegårdskultur.

321, Tom Ebbe Jakobsen: Der var engang, Ester Larsen, at man i kommunen sad og vingede af med en kugleramme og styrede regnskaberne. Sådan var det også i folkekirken i gamle dage. Men sådan er det heldigvis ikke nu. Målet er ikke nået for, hvad vi kan endnu, men vi er langt bedre til i dag at give gennemskelighed, sådan at vi kan fortælle, hvor meget er der brugt på præstegården, hvor meget er der brugt på kirkegården, hvor meget er der brugt til kirkelige aktiviteter. Det er så væsentligt at vi kan det, så vi ikke får skudt i skoene, at vi ødsler med pengene. Vi kan bevise, hvad vi bruger pengene til. Mange af os har eksterne regnskabsfolk til at tage sig af det, og så har vi en valgt kasserer, sådan at vi ikke er nødt til at vælge en, som kan noget med regnskab, når vi skal vælge menighedsråd. Jeg er selv registreret revisor, men jeg gider ikke være kasserer i et menighedsråd. Jeg vil hellere være formand, for der har man lidt mere at skulle have sagt. Men jeg er glad for, at der er folk, der kan tage sig af regnskaberne, og jeg er glad for det nye regnskabssystem. Det varer lidt, før det er helt implementeret, og der har også på det sidste været meget kritik af Kirkeministeriets opgørelse af tingene. Men hvis vi nu ser 10 år tilbage, så det altså meget værre ud, end det gør i dag. Så vi er godt på vej. Og jeg synes også, der er grund til at sige ministeriet tak for den hjælp, vi får derfra.

57, Grethe Bahne Madsen: Jeg vil opfordre til, at forsikringsenheden kan sørge for, at der kommer nogle assurandører ud. For sådan nogen har de ikke at sende ud. Man skal bare dokumentere og sende det på skærmen eller på mobilen. Jeg synes, der skulle være råd til assurandører, når nu de ikke vil betale så meget i skadesdækning.

Niels Hørlycks kommentarer til indlæggene: Sven Skovmand nævnte noget om kirkegårdene og om at tage sig af de små kirkegårde på trods af det faldende antal kistebegravelser. Og her til allersidst var Terkel også inde på det med standarden på vores kirkegårde. Vi skubber på, det bedste vi kan. Og vi har været med til sammen med Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning at lave en folder om kirkegårdsplaner, så vi kommer i gang i menighedsrådene med at tænke lidt langsigtet på, hvordan vi håndterer kirkegårdene, så vi får et pænt udtryk på kirkegården, samtidigt med at det ikke bliver alt for dyrt. Og jeg tror, det er et vigtigt område at komme i gang med, fordi det er en 25-30 års plan, der skal lægges, så man ikke får ødelagt noget, og så man får planlagt, hvordan det skal indrettes på de enkelte kirkegårde. Det ved I bedst selv.

Ester Larsen nævnte noget om regnskabssystemet, og Jørgen Nielsen nævnte det også. Tom Ebbe har næsten sagt alt, hvad jeg ville sige om det. Jeg synes faktisk, at vi har et ganske hæderligt regnskabssystem. Der er selvfølgelig altid noget, der kan blive bedre. Det skal vi også hele tiden skubbe på, så vi får bedre og mere gennemskelige og måske mere sexede regnskabstal ud af det. Det er en vedvarende proces, og det kan da også være, at vi indimellem vil spørge jer, hvad der er af forslag til

forbedringer, og hvor skal vi lave noget lidt om for at give det et ekstra pift. Vi skal have input, hvis vi reelt skal gøre noget.

Grethe Bahne Madsen talte om forsikring, og om der nu er skybrud eller ej, om der er forsikringsvejr. Forsikringsenheden og i øvrigt alle andre forsikringsselskaber bruger netop begrebet forsikringsvejr, når de vurderer, om der har været skybrud eller ej. Der ligger en ret fast definition på, hvad et skybrud er, og den er forsikringsselskabet grundlæggende nødt til at bruge. Og hvis ikke DMI har data, der er præcise nok, tror jeg, det er en god idé at betale dem 4.000 kr. for at få nogle præcise data for lige præcis jeres kirkelade. For det kan være meget svært for forsikringsselskabet at udbetale erstatning til jer, når der ikke har været skybrud. Og så vidt jeg husker, så købes der assurandører fra et af de andre forsikringsselskaber, hvis der er brug for det.

Og så var det Esper Silkjær omkring IT-systemerne og GIAS: jeg er ikke specielt meget inde i, hvad GIAS kan og ikke kan. Men jeg er helt enig i din pointe med, at vi ikke skal lade IT-systemerne bestemme, hvad der skal kunne lade sig gøre. Men vi ved også, at IT-systemer ofte er betydeligt langsommere til at kunne det, som vi som brugere synes, de skal kunne, og som regel betydeligt langsommere end IT-folkene tror. Ting lykkes ikke fra den ene dag til den anden. Igen: Vi skal hele tiden skubbe på.

Terkel har ret i, at vores penge ikke er dækket af bankgarantien. Vi har, som jeg ser det, reelt kun to muligheder. Enten skal vi vælge en af de systembanker, der er for store til at få lov til at gå ned, eller evt. flere af dem. Eller også skal vi købe obligationer for de penge, vi måtte have stående i længere tid, for de piller ikke ved depoterne.

Finn Poulsens kommentarer til indlæggene: Tommy Carlsen var inde på provstiernes økonomi, på provstiets opgaver og på provsten som formand for provstiudvalget. Der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi fra Landsforeningens side klart har den holdning, at det bør være et af de læge medlemmer af provstiudvalget, der vælges som formand. Reglerne i dag for åbenhed om provstiernes økonomi er ikke særlig opløftende. I Landsforeningen har vi en erfagruppe sammen med Kirkeministeriet, og her har vi netop drøftet forholdene. Vi håber senere på måneden at udsende et ændringsforslag, hvor der stilles krav til provstiernes økonomi, så både budgetter og regnskaber skal offentliggøres. Dvs. de skal sendes ud til alle menighedsråd på papir, så vi får mulighed for at sætte os ind i det. Samtidigt skal der gøres mere rede for eventuelle samarbejder, så man kan se, hvad en evt. pulje består af. Og der skal også føres regnskaber for, hvordan pengene er brugt. Så det er på vej, og det ser vi med glæde på. Det er selvfølgelig fornuftigt hele tiden at kigge på, hvilke opgaver provstiet skal tage sig af. Og det er vi som menighedsråd i meget stor grad med i beslutningerne om. For jo mere vi overlader til provstiet, jo mere trækker det til sig. Sådan er det.

Jørgen Hyldgaard talte konsulenter og dyre omkostninger. Det er rigtigt, at det er dyrt at have konsulenter nu om dage. Somme tider kan det også være en fordel at bruge konsulenter for at få en rigtige rådgivning. Nogle af konsulenterne er fastlagt som f.eks. den kongelige bygningsinspektør. Men når vi skal bruge konsulenterne i menighedsrådene, kan vi kun råde til, at der tages tilbud hjem fra nogle forskellige, for der kan godt være meget stor prisforskel.

Esper Silkjær nævner, at GIAS ikke beregner fra den dag, hvor en kontrakt bliver oprettet: Det gør den faktisk, og den regnes også i den fulde periode. Faktisk kan GIAS også medregne enkeltdage i kalenderåret. Hvis det f.eks. er den 27. december, så tager systemet de 3 dage i december med i beregningen. Efter vores erfaring fungerer GIAS særdeles godt, og der er styr på tingene. De bogføringer

der skal ske på GIAS, kommer også som nogle fantastiske bogføringsbilag, så der er ikke de store risici for regnskabsførerne.

Terkel Nielsen nævner garantiordning på 750.000 kr. ved indestående i bankerne. Det er rigtigt, at der i øjeblikket er sået lidt tvivl om, hvorvidt vi er dækket under den ordning. Det udspringer af et menighedsråd, som har haft nogle penge stående i en lille andelskasse, hvor de i første omgang har fået at vide, at de ikke kan få pengene. Sagen er endnu ikke afgjort, og der er en større juridisk udredning i gang under Kirkeministeriet, som vi må afvente. Man siger, at de 5 store banker i princippet ikke kan gå konkurs, men personligt kan jeg ikke tilråde, at man anbringer alle pengene der. Nogle store banker har en dårligere moral end nogle af de andre. Men det er der, man kan være mere garderet med sine penge.

Inge Kjær Andersens kommentarer til indlæggene: Jeg repræsenterer jer alle i IT-styregruppen, og jeg har en kommentar til Esper Silkjærs efterlysning af det sted, hvor man skulle være med til at prioritere blandt de folkekirkelige projekter inden for IT-området. Og det er faktisk IT-styregruppen. Vi indstiller til ministeriet, hvilke projekter der skal prioriteres, og hvilke der ikke skal. På side 11 i beretningen skriver vi derfor også, at vi i det forum har et ønske om fremadrettet at komme endnu mere ind over prioriteringerne og også at være med til at tage et ansvar for dem. Og det ser ministeriet meget velvilligt på. Lige nu er man ved at lave en analyse af bl.a. IT-styregruppen: Hvordan skal den fungere, hvilke ansvarsopgaver skal den have, og hvem skal sidde i den?

Søren Abildgaards kommentarer: Til Helle Vallø: Præsteboligerne bliver nok et af de store emner fremover. Vi tager det første stik ned i problemstillingen på en workshop i morgen. Uden at afsløre for meget, tror jeg, at det nemt kunne blive et af de temaer, vi skal drøfte på næste årsmøde, for vi er i gang med at formulere Landsforeningens politik i forhold til tjenesteboliger. Mange vil gerne se det som en del af diskussionen om præstemangel. Hvad betyder det for rekrutteringen af præster, at der er en tjenestebolig til rådighed? Er det en fordel eller en ulempe? Der er så mange andre aspekter i præsteboligdiskussionen, at vores anbefaling vil være at holde de to diskussioner lidt adskilt fra hinanden.

Til Kirsten Juul Sørensen fra Tønder: Jeg medvirker gerne til at nuancere, hvad der bliver sagt om kirkeskat. Én ting er, at man kan se overordnet på, hvordan kirkeskatten udvikler sig, og hvor mange penge der er til rådighed som overskud i kirkekasserne. Men folkekirkens lokale økonomi er jo netop lokal, den er ikke national, og derfor er kirkeskat og overskud noget, der skal håndteres ude i de enkelte ligningsområder. Hvis man år efter år kan se, at man har et overskud, og man måske begynder at løbe tør for gode formål for opsparede penge, vil min opfordring være, at man overvejer at sætte kirkeskatten ned.

154, Carl Aage Clausen: Vi er et firesognspastorat med én præst, så selvfølgelig har vi været ude og sælge en præstegård. Vi ønsker stadigvæk, at vores præst bor i et af sognene. Vi har en rigtig god præstegård med en rigtig god konfirmandstue, hvor vi holder alle vores menighedsrådsmøder, sognearrangementer, osv. Vi kan da ikke undvære det. Jeg har været med til at ansætte, jeg ved snart ikke, hvor mange præster. Kun én gang er vi blevet spurgt, om vi holder meget fast på bopælspligten. Hvertil vi må svare, at det gør vi. Vi vil meget gerne have, at vores præst bor midt i sognet. Hvis de skulle sidde i et team, som jo er meget moderne nu, og man får brug for en præst, så frygter jeg, at man ikke ved, hvem af de 4 der kommer. Vi holder af det personlige. Men der er meget forskel på storbyerne og så ude på landet. Vi holder også meget af vores kirkegårde og vores grave. Vi ønsker at beholde vores 4 gravere. Vi ønsker ikke at have et firma til at komme en gang om ugen med en traktor og en rive. Kirkegården er jo mange gange et socialt netværk for de pårørende. Og derfor gælder det om at få en

rigtig god graver, der er parat til at modtage. Vi er vældig privilegerede. Lad os værne om de små enheder. Vi har på den ene af vores kirkegårde et gravsted for en, som hørte til en kirke, der lå helt ude på kanten af den gamle Rødby Fjord i Vejleby Sogn. Den er i sagens natur så åben, at der kom havgus ind. Han siger helt ordret for snart 100 år siden: Jeg vil ikke ligge på Vejleby Kirkegård, for der er ikke til at være for træk og kulde.

Beretningens hovedafsnit "Organisation og målsætninger"

215, Erik Normann: Jeg har bemærket, at der i beretningen står noget om nye pejlemærker, og om at folkekirken er i forandring ligesom det øvrige samfund osv. Jeg synes, vi skal slå fast, at vi ofte med rette kan prale af folkekirkens rummelighed. Og den skal vi forsøge også at anvende i praksis. Jeg er meget uenig med Terkel Nielsen, som i sit første indlæg brugte et for mig rigtig grimt ord, da han talte om "et rigtigt valg". Hvis man skal kigge på det sprogligt, må der være noget, der hedder et forkert valg. Jeg tror, at cirka 90 % af os her i forsamlingen så er valgt forkert. Det er ikke rigtigt i en rummelig folkekirke. Vi har to valgformer, og de er begge legale valg. Og det skal vi blive ved med at have, fordi der er forskel på små og store sogne. Jeg har været med i en lang periode, men jeg er altså forkert valgt gang på gang. Men vi har haft en helt demokratisk proces med opstillingsmøde, skriftlig afstemning og debat osv. Jeg vil gerne understrege, at jeg føler mig reelt og legalt valgt som menighedsrådsmedlem og menighedsrådsformand. Folkekirken er rummelig. Jeg synes, I er legalt valgt alle sammen.

Beretningens hovedafsnit "Medlemsservice"

77, Tommy Carlsen: Det er dejligt, at Landsforeningen laver nogle gode kurser, men nogle af kurserne har været for korte. Det har været fyraftenskurser. Jeg tror ikke altid, at man når godt nok igennem emnerne, så jeg kunne godt tænke mig, at vi i hvert fald for nogle af kurserne går tilbage til at holde dem som heldagskurser, lørdage osv. Og jeg vil meget gerne appellere til, at de nye ledelseskurser også kan blive for medarbejdere. Nogle af medarbejderne, nemlig præsterne, kan også komme på Landsforeningens kurser, men ansatte medarbejdere kan have rigtig godt af at komme på kursus sammen med menighedsrådsmedlemmer. Derfor synes jeg, at det kan være kurser, hvor man kan udvikle på både en ansat leder og en folkevalgt leder. Og så vil jeg rose Landsforeningen og dens medarbejdere. Jeg synes, vi får en rigtig god behandling og en god støtte. I laver et fantastisk godt stykke arbejde på Landsforeningens kontor.

Inge Kjær Andersen: Jeg vil gerne plante en blyant, for det er et af de forskellige redskaber, vi i Landsforeningen har lavet for at hjælpe jer med at skaffe kandidater til menighedsrådene. Hvis man planter denne blyant, er der et frø i den, som vokser op som en krydderurt. Og idéen er, at det er en af måderne at plante et frø ved nogle kommende kandidater, som så, mens krydderurten vokser op, kommer til at tænke på, at de godt kunne bidrage til livet og væksten i det lokale sogn. Og I kan få en blyant med hjem, hvis I går ud i vores stand i udstillingen. Der kan I også deltage i en konkurrence, I kan få en valghåndbog med hjem, og der er noget om vores valgportal, hvor I kan lave jeres egne valgmaterialer. Eksempelvis kan I få en brochure med det fantastiske menighedsrådsmedlem Lærke fra mit menighedsråd. I kan også få et kort, som er en kalender, der viser, hvordan man laver aftalevalg. Det, kunne jeg høre, blev efterlyst fra Glostrup tidligere. Så alt i alt en lille reklame for, at I skal gå forbi Landsforeningens stand og lave jer en lille pakke og tage den med hjem til jeres kolleger i menighedsrådet. Og så vil jeg ønske jer alle sammen godt valg og god arbejdslyst.

Lone Wellner Jensens kommentar: Om personalets eventuelle deltagelse i vores lederkurser, vil jeg sige, at det er vigtigt for os i kurserne at have en platform, hvor vi udelukkende taler ud fra et arbejdsgiversynspunkt. Vi kan komme til at forplumre kurserne ved at få diskussioner, der ikke hører hjemme

der. Men når det er sagt, er vi jo fra Landsforeningens side deltagere i udviklingen af kurser for personalet. Vi spiller en aktiv rolle i at udvikle bl.a. kordegnenes kurser, hvor vi faktisk også underviser dem i ledelse. Der er altså en interaktion, men vi tror ikke, at det er hensigtsmæssigt at have personale til at deltage på vores ledelseskurser.

122, Birthe Vilhelmsen: Jeg er formand for Midt- og Vestsjællands Distriktsforening og formand i Halskov Menighedsråd. Lige her på falderebet vil vi fra vores distriktsforening meget gerne sige tusind tak for det flotte valgkursus. Materialet er meget fyldestgørende, og vi var faktisk 84 deltagere. Fortsæt endelig med den linje.

Bestyrelsens årsberetning blev sat til afstemning ved håndsoprækning, hvor den blev enstemmigt godkendt.

8. Forelæggelse og drøftelse af bestyrelsens oplæg til større initiativer

A. Opgavefordelingen mellem sogn og provsti

Søren Abildgaard: Vi skal nu i gang med en debat, som flere af jer allerede har taget fat på – både i dag under andre punkter og navnlig i går, hvor vi var ude i gruppedrøftelser. Det var en ny form, vi prøvede af, og tak til jer, der påtog jer at sætte rammen og fordele ordet. Vi har fået mange positive tilbagemeldinger på formen. Det giver mulighed for, at der er flere, der kan komme til orde, end der er mulighed for her.

Vi har også fået tilbagemeldinger om, at det nogle steder var en vanskelig drøftelse. Der kan være så store forskelle både i synspunkter og vilkår, at samtalen kan blive vanskelig. Det er forskelle, vi skal respektere, og derfor er det, der er det indlysende udgangspunkt i jeres egen lokale kontekst, ikke nødvendigvis den rigtige løsning alle andre steder i folkekirken. Formålet med debatten er at finde veje til at gøre det lettere at være menighedsråd. Det handler om at skabe en bedre balance mellem den tid og de kræfter, menighedsrådene bruger på henholdsvis de kirkelige og de administrative anliggender, og vi må tage udgangspunkt i den virkelighed, vi har. Det er en virkelighed, hvor der i de seneste årtier er blevet flyttet opgaver. Som regel er det faktisk menighedsrådene, der har fået flere opgaver. Men der er også ting, der tyder på, at der sker en ikke særlig synlig opgaveglidning – altså at opgaverne formelt set ligger i menighedsrådene, men i praksis bliver løst et andet sted, f.eks. i provstierne. Det kan der være gode grunde til, og der kan også være klare beslutninger bag det. Men vi skal overveje, hvornår vi skal beholde opgaverne der, hvor de er, og så sætte ind mod, at der sker en opgaveglidning. Og vi skal overveje, hvor vi skal sætte ind for at tilpasse reglerne, så de tager højde for de faktiske forhold. I oplægget og i gruppedrøftelserne i går har I fået præsenteret 5 forskellige scenarier. Det er et bud på at tale om måden, opgaverne bliver løst på, og ikke måske så meget fortabe sig i, hvordan vi løser de konkrete opgaver. Vi ønsker med dette oplæg at drøfte, om opgavefordelingen mellem sogn og provsti er hensigtsmæssig, og overveje, om der er behov for nogle strukturelle justeringer, så der skabes mest mulig fleksibilitet til at bestemme opgavefordelingen lokalt. Resten har I læst, så jeg vil give ordet videre til jer.

396, Ingelise Vilsen: Der har de sidste mange år været utroligt mange sammenlægninger i Danmark. Kommuner har lagt sig sammen, banker har lagt sig sammen, velfungerende amter er nedlagt, og regioner er startet op. Og i mange af kommissorierne stod der: "Mere nærhed, mere demokrati". Og jeg tror, vi kan diskutere, om det virkelig er blevet sådan. Vi er i hvert fald nogle, som synes, det er gået den dårlige vej for det lokale samfund. Og nu kommer så menighedsrådsforeningen med et forslag om, at vi skal afgive vores kompetenceområder til provstiet. Det er vi, der hvor jeg kommer fra, ikke enige i. Jeg mener, det spændende ved menighedsrådsarbejde forsvinder, hvis ikke vi fremadrettet har kompetenceområderne. Og jeg er også i tvivl, om provstiet kan sidde med de opgaver rent juri-

disk, når de i dag er tilsynsmyndighed, ja nærmest kontrolmyndighed. Og det lever vi godt med. Vi har et godt samarbejde i provstiet og har haft det i mange år. Jeg har været medlem siden 1969, så jeg kender lidt til det. Men jeg er lidt bange for udviklingen, for hvis kompetenceområderne forsvinder, har menighedsrådene ingen berettigelse for mig. Så har vi ikke noget tilbage. Så har vi kun kaffe og kage.

Søren Abildgaards kommentar: For at undgå misforståelser: Vi har ikke fra bestyrelsens side foreslået, at der skulle ske en bestemt ændring, og at der skulle flyttes kompetence væk fra menighedsrådene til provstierne. Vi lægger op til en drøftelse af, hvad der er den hensigtsmæssige måde at organisere os på, og derfor har vi beskrevet 5 forskellige scenarier. Men vi foreslår ikke hverken scenarie 1, 2, 3, 4 eller 5 som det, vi ønsker at fremme.

50, Anton Pihl: Tusind tak for en rigtig god gruppedrøftelse i går. Den afspejlede på smukkeste vis, hvem vi er som forening. Vi hørte fra små sogne, hvor det går godt, og hvor man kan klare opgaverne selv. Vi hørte fra store sogne, hvor det går godt, og hvor man har ambitioner og kan ansætte mange medarbejdere – også til at aflaste i administrative funktioner. Vi hørte fra store bysogne, som trods alt kan have svært ved at tiltrække mange menighedsrådsmedlemmer, og vi hørte fra mindre sogne, som oplever nogle vanskeligheder, men som også måske kan løses inden for et provsti. Der var simpelthen så mange modeller. De fleste var i virkeligheden anbefalinger af modeller, der kan bruges lokalt, og af ting, der virker. Vores bestyrelse er helt på rette spor, når drøftelsen åbnes med en masse scenarier på bordet, og når de skriver, at det overordnede mål må være, at der skabes størst mulig fleksibilitet til at placere og løse opgaven. For vi har simpelthen så forskellige udfordringer og behov, at det må være bestyrelsens opgave at arbejde for, at vi som medlemmer af Landsforeningen har friheden til at bruge den model, der lige præcis passer til vores behov. Løsningen eller måden at gøre det på må vel være, at det er sognene, der finder frem til, hvad det er, vi har brug for. Så al magt til menighedsrådene, men også al fleksibilitet til at finde den rigtige model, der passer til vores by eller vores landsområde.

48, Frode Benedikt Nielsen: Det handler måske om, at vi i menighedsrådet skulle overveje, om der er nogle opgaver, vi godt kunne slippe for, så vi får mere tid til at lave andre ting. Jeg kunne godt tænke mig, at nogle af de mange forsøg, der er lavet og givet dispensationer til i ministeriet, bliver klarere. I øjeblikket er det sådan, at hvis man skal se de dispensationer, Vesterbro Sogn har fået, så skal man kigge i vedtægten for Vesterbro Sogn og selv nærlæse, at vi f.eks. har fået lov til at have flere medarbejderrepræsentanter i menighedsrådet. Det ved jeg, at der også er andre, der er interesserede i, men det fremgår ikke klart nogen steder, at man kan søge om det på Kirkeministeriets hjemmeside. Det ville være rart, at der kom en systematisering af forsøgene. Det andet, man kan overveje, er forholdet til, hvor meget der skal ligge i menighedsrådet, og hvor meget der skal ligge i provstiet. Det er sådan i dag, at man de fleste steder har et budgetsamråd, hvor man mødes og drikker en kop kaffe, og så tager man hjem igen. Og så er der steder som hos Søren, hvor man har besluttende budgetsamråd. Det har man nogle få steder. Man kunne jo godt forestille sig en mellemmodel, hvor man kan have besluttende budgetsamråd for visse konti, sådan at man ikke behøver at lave en enten/eller-model. Man kunne også forestille sig, at man på budgetsamrådet aktivt blev tvunget til at diskutere nogle af de muligheder for samarbejde, der er.

33, Svend Hovard: Jeg er læg formand for Nørrebro Provstiudvalg og har været det i 12 år. Provstiet er ca. 20 år gammelt. Der har været utrolig meget "malen fanden på væggen" i den her sag. Vi har en umulig struktur i folkekirken. Det ved vi alle sammen. Vi taler om, at man får regnskaber trukket ned over hovedet, og at vi ikke har nogen demokratisk kontrol med landskirkeskatten. Vi kan bare remse op. Jeg synes, man skal huske, hvordan det er i praksis. Vi er rigtig mange mennesker, der sidder både i menighedsrådet og i provstiudvalget. Det er jo ikke sådan to størrelser, der er over for hinanden.

Ja, der er legalitetskontrol, bevares. Men alt andet lige er det jo en anden måde at lære hinanden at kende på. Når man sidder i provstiudvalget, får man et indblik i, hvordan de andre sogne har det. Og vi, der tilfældigvis er blevet valgt til provstiudvalget, ved efterhånden lidt om, hvordan det ser ud i alle de andre sogne rundt omkring. På Vesterbro er vi 6 sogne, og derfor kan der sidde en fra hvert sogn i provstiudvalget. Så kan vi jo lære hinanden at kende, ikke? Så jeg hører historier om monsterprovster, og jeg ved ikke, hvad det er for nogen, der går og tryner folk. Undskyld, men provstiet er ikke bare provsten. Det er provstiudvalget, og der er vi læge altså i flertal, og så må vi simpelthen sætte dem på plads. Det kan vel for pokker lade sig gøre, ikke? Så mit ord er, at tænk på, at der er et sammenfald. Vi er født som samarbejdende organer. Og kære menighedsråd, hvis I synes, at vi er blevet nogle monstre, så kan I jo fyre os ved næste valg. Hvad er problemet? Så lad os da bare komme videre og prøve at få nogle nemmere tilgange, således at vi ikke hver eneste gang skal starte forfra. Jeg går varmt ind for en regelforenkling, men bare at sige totalt nej til et skrækscenarie med det onde provsti findes ikke i min optik. Det er muligt, at I har andre erfaringer, men så må I jo skaffe jer et nyt provstiudvalg, hvis I synes, de går og tager kompetence fra jer.

296, Sten Boye Jensen: Jeg savner den egentlige baggrund for denne drøftelse. Hvad er det for et problem, der putter sig et eller andet sted? Er menighedsrådene kørt surt i for store opgaver eller hvad? Eller er vi under pres f.eks. fra gejstlige, der føler, at de måske er lidt alene med kirkelivet i sognet? Eller er vi under pres fra dem, der agiterer for, at vi aldrig får nye folk ind, hvis de ved, hvor store administrative opgaver der er. Eller er der nogen provstier, som er lidt sløve i det, som ikke har lært at samarbejde på kryds og tværs? Er det der, problemet ligger? Hvorfor står jeg og prædiker om det egentlige problem? Det er jo fordi, vi alle sammen ved, at den bedste løsning kommer i forlængelse af en klar stillingtagen til, hvad der er problemet. Ellers kommer vi jo bare til at skyde med spredehagl. Men jeg kunne opfordre formanden til at lave en rundspørge blandt medlemmerne. Den behøver ikke at være stor og videnskabelig. De kan jo bare sende et farvet kort ind.

435, Mogens Kühn Pedersen: Jeg er menighedsrådsformand i Bagsværd Sogn på 20. år, og jeg har været medlem af Gladsaxe-Herlev Provstiudvalg i 4 perioder efterhånden. Jeg gerne vil fokusere på det spørgsmål, som dukker op i pressen omkring vores aktiviteter i vores lokale menighedsråd. Man finder anledninger til at påpege fejl og mangler, manglende kompetence etc., og vi sidder alle sammen og krummer lidt tæer over det, fordi vi synes, at det dog bare er enkeltstående tilfælde. Der sker fejl, men vi oplever til hverdag ikke den ene fejl efter den anden. Vi er en folkekirke med 2.000 sogne, og der er plads til at lave fejl i hvert eneste sogn. For det vejer ikke 2.000 gange så meget, som hvis det ét stort sogn. Vi sidder altså med relativt små problemer. Vi har relativt små økonomier, og fejlene er tilsvarende relativt små. Vi beholder vores fejl og mangler i det lokale samfund, og løser dem i deres kontekster. En kontekst er den righoldighed af vilkår, betingelser og hensyn, som vi tager for at lave en løsning, der er holdbar og bæredygtig over tid. Det er en meget stor værdi ved folkekirken. I spørgsmålet om, hvordan samspejlet er mellem vores sogn og vores provsti, mener jeg, at provstiet er sat i verden for og er valgt og sammensat på en sådan måde, at de får kompetencer, som muligvis kan komplementere menighedsrådene, og som betyder, at de har en særlig forpligtelse til at støtte og hjælpe det enkelte menighedsråd og fastholde, at beslutningskompetencen i endelig forstand ligger i det lokale sogn. Derfor mener jeg, at forslag nr. 2 er interessant, for det siger, at vi kan gøre provstiet endnu bedre til at støtte op omkring de enkelte sognes arbejde. Det vil jeg anbefale, at vi går ind for.

375, Birgith Kruse: Jeg kommer fra As-Klakring-Juelsminde Menighedsråd. Jeg har ikke noget imod provstiet og heller ikke imod provstiudvalget – og slet ikke noget imod vores udmærkede provst. Men jeg bliver meget betænkeligt, hvis provstierne skal overtage de opgaver, som nogle i menighedsrådene opfatter som vanskelige eller lidt tunge. Hvis det kommer dertil, så bliver menighedsrådet i hvert fald et andet, end det er i dag. Måske bliver det overflødigt. Jeg ser for mig, at menighedsrådet i stedet

bliver et udvalg under provstiet. Et udvalg, som skal tage sig af babysalmesang, spisning for ældre, foredrag og hyggeeftermiddage. Det er der ikke noget forkert i. Det er også en del af vores arbejde, og faktisk en stor del af arbejdet. Jeg tror, at vi i det enkelte menighedsråd selv kan finde ud af, hvad vi har brug for hjælp til. Mon ikke Landsforeningen, som er vores forening, stadig vil yde os hjælp til det, vi ikke selv kan finde ud af? Vi har i hvert fald et stift, som beredvilligt hjælper os. Vi har lige nu renoveret vores kirke og vores præstegård, og ved I hvad? Det kunne vi godt finde ud af. Lad os beholde friheden til selv at vælge. Jeg befinder mig lige nu i det røde felt. Måske kan jeg godt flyttes lidt til højre.

479, Christen Kristensen: Nu skal jeg komme med løsningen til jer. Hvad enten I vil eller ej, kommer menighedsrådene til at afgive kompetence og magt, hvis vi ikke får en ændret struktur. Og det gør de i hvert fald der, hvor jeg kommer fra, et sogn med 500 indbyggere. Derfor: Gå ind til Bertel Haarder og anbefal, at vi får nogle kirkebestyrelser, som skal bestå af alle de gode folk, som sidder her i dag. Dem, som gerne vil lave en hel masse arrangementer omkring folkekirken, men som er trætte af økonomi og er trætte af at sige til nabokirken, at de skal drosles ned osv. Dem, der vil sige det, og der gerne vil arbejde med økonomi, skal sidde i et menighedsråd, som skal være nogenlunde lige så stort, som vores gamle landkommuner var ude ved os. Hvordan de vil klare det inde i byerne, det må de så finde ud af. Så vil vi få menighedsråd med kompetencer. De vil få et sekretariat, og de vil tage stilling til nogle ting. Og så skal vi have valg samtidig med kommunevalget. Så vil vi få en stemmeprocent på 50.

54, Inge Espensen: På indtil flere delegeretmøder har jeg hørt rigtig mange vande sig over alle de administrative opgaver, som har væltet sig ned over menighedsrådene. Hvor er den klagesang henne nu? Nu går klagesangen på, at vi afgiver kompetence og indflydelse. Det er rigtigt, at hvis man giver ting væk, så giver man også noget andet. Man er nødt til både at yde og at nyde. Men jeg tror på, at det er bedre at samle kompetencerne til nogle af de tunge ting - bygninger, personalejura, administrative opgaver af forskellig slags. Det behøver ikke at betyde, at vi mister indflydelse. Men det betyder, at vi i et samarbejde kan undgå at bruge en masse tid på administrative opgaver, som der er rigtig mange, som ikke har særlig god indsigt i, som ikke kan have det, og som heller ikke nødvendigvis behøver at have det. Vi kan samle tingene f.eks. i provstiet, som kan hjælpe menighedsrådene og udføre nogle af de tungere opgaver, men stadigvæk bevare indflydelsen i menighedsrådene. Jeg tror, vejen frem er samarbejde.

108, Kaj Bollmann: Jeg blev provokeret af bemærkningen om at lade os bevare friheden, for jeg synes, at der mangler nogle friheder i situationen, som den er nu, nemlig friheden til at samarbejde på meget enkel vis. Det er relativt kompliceret at samarbejde. Jeg vil hellere sige: Lad os få noget mere frihed, f.eks. gennem noget i retning af det, der hedder scenarie 3, nemlig at samarbejdet skal opstå nedefra og ved, at menighedsrådene beslutter det. Men det skal kunne gøres enklere end i dag. Der skal ske en regelforenkling, sådan at man kan samarbejde relativt enkelt de steder, hvor man vil og synes, at man kan få noget ud af det. De steder, hvor man vil sidde i 30 sogne og gøre det hver for sig, så må man også godt det.

55, Terkel T. Nielsen: Jeg tror, vi står ved noget, som er helt essentielt for menighedsrådene, nemlig hvor skal arbejdet udføres, og hvor skal kompetencerne ligge? Man kunne måske pege på scenarie 3, som – hvis jeg forstår det rigtigt – drejer sig om at etablere en struktur, hvor de menighedsråd, som ønsker det, kan lade opgaver løse på et højere niveau. Men det skal være frivilligt. Og hvis de, der en gang har overført en opgave, fortryder det, skal de kunne trække den tilbage. Det vil være en stor lettelse for et stort antal menighedsråd, hvis en række af de opgaver, som man anser for besværlige, kan løses centralt, og jeg tror, der vil være en betydelig tilslutning til det.

Søren Abildgaards kommentarer: Når vi tog emnet op på årsmødet sidste år og har arbejdet med det gennem et helt år, skyldes det jo en den gang udbredt frustration over, at menighedsrådene skulle bruge så meget tid på det administrative arbejde, at der ikke var tid til andet. Det kan godt være, at det har ændret sig i løbet af året. At man har fundet ud af, at der med det administrative arbejde også følger ansvar og muligheder. Man er nødt til at have ansvar for personale og for økonomi for reelt at kunne gøre en forskel i forhold til det kirkelige arbejde. Det er vigtigt, at vi er opmærksomme på, at vi ikke er menighedsråd for at administrere. Administrationen er et middel til, at vi kan skabe et godt kirke- og menighedsliv lokalt. Vi er nødt til også at have blik for, at vi har et ansvar for de kirkelige anliggender. Og det administrative arbejde skal ikke fylde så meget, at vi ikke er i stand til at løfte de udfordringer, vi står overfor lokalt i forhold til dåbstatlet, i forhold til at skabe vedkommende og relevante gudstjenester, eller hvad det nu kunne være.

Jeg er personligt gået ind i arbejdet med nogle enkle målsætninger, som jeg tror, det er vigtigt at følge. Det ene handler om, at vi er så forskellige som menighedsråd ud over landet, at vi er nødt til at have en fleksibilitet. Vi kan ikke bare, som en taler foreslog, lave en rundspørge til medlemmerne, og så ser vi, om der er flest af de røde, de orange, de blå, de grønne eller de lilla kort. For hvad vil det bare sige? Kun at det er det rigtige i den gruppe, vi sidder i. Og hvis vi så tror, at vi kan gøre det til den fælles løsning for alle, går vi altså galt af målet. Det handler jo om – det viser diskussionen her klart – at vi har brug for en fleksibilitet og en frihed til at indrette os på den måde, der passer os bedst i vores lokale sammenhæng.

Der er blevet peget på, at vi skal kunne samarbejde der, hvor det giver mening. Og det skal være lettere at etablere et samarbejde. Det er så den anden målsætning, der har styret mig i arbejdet indtil nu, nemlig at fjerne barriererne for samarbejde. Det, at vi gør det nemmere at samarbejde, er jo ikke det samme som, at alle bliver tvunget ind i et samarbejde. Men vi giver muligheden til dem, der synes, at det er den rigtige måde at organisere sig på. Derfor skal vi fjerne overflødige regler. Nu blev der ikke kommenteret så meget på det, men tidligere indlæg i dag har handlet om forbrug af konsulenter eksempelvis. Det er i høj grad noget, der er styret af, at vi er underlagt en lovgivning, der kræver, at vi skal bruge konsulenterne. Lad os da fjerne alle de irritationsmomenter der, hvor det er begrundet, og hvor vi godt selv kan håndtere udfordringerne. Jeg var glad for bemærkningerne om, at vi ikke skal se hinanden som modspillere. Vi har forskellige roller, men uanset om vi sidder i menighedsråd eller provstiudvalg, er vi forpligtede til at arbejde til gavn for folkekirken. Det er nok vigtigt at holde fast i. Hvis vi kommer igennem med en frihed, der gør det nemmere at organisere sig, som man ønsker, skal vi alle sammen være meget opmærksomme på, hvilken rolle vi spiller. Hverken i menighedsråd eller provstiudvalg er vi der for vores egen skyld, men for at skabe nogle gode rammer for de lokale menigheders liv.

Jeg tror ikke, der er noget entydigt svar på, om småt er godt, eller om stort er bedre. Den diskussion tør jeg langt hen ad vejen godt overlade til jer ude lokalt. Gør det til noget vigtigt, når I vælger jeres provstiudvalg, og hvad I ellers vælger til. Jeg tror, at noget af det vigtigste at tage med her, er et forsøg på at holde fast i, at vi skal have mulighed for at bevare en mangfoldighed, som afspejler de meget forskellige vilkår, vi har. Det er også noget af det, vi har arbejdet med i regi af Kirkeministeriet, og det vil vi holde fast i. Der er forskel på, om vi taler om opgaver eller om kompetencer. Og jeg tror, at det for mange vil være mere acceptabelt at afgive opgaven og få den løst, så man får tid til at koncentrere sig om det, der betyder noget, end det vil være at opgive kompetencen. Og hvis man lægger kompetencen et andet sted hen, fornemmer jeg, at man egentligt også godt vil have hånd i hanke med, at den ikke bare forsvinder for evigt, men at man kan trække den tilbage. Det er måske lidt det, der ligger i scenarie 3. Altså en model, hvor menighedsrådene kan bemyndige et andet niveau til at varetage nogle opgaver og måske også nogle kompetencer, måske varigt, måske tidsbegrænset. Jeg

tror ikke, vi ender med at få én model. Jeg tror heller ikke, vi får en model, der kommer til afstemning. Jeg håber på, at vi ender med en mangfoldighed af modeller, der giver mulighed for, at I lokalt kan realisere det kirkeliv inden for de rammer, som betyder noget for jer.

B. Præsterekruttering og -fastholdelse

396, Ingelise Vilsen: I Vojens Menighedsråd er vi enige om, at præstemanglen virkelig er et problem. Efter nedlæggelser af kommuner og alt muligt andet har vi fået det mærkelige ord, der hedder ud-kantsdanmark. Og det er steder, hvor præsterne ikke har lyst til at søge hen. I det nye menighedsrådsblad beskriver lederen af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter i Århus, Birgitte Gråkjær Hjort, meget grundigt, hvad årsagen kan være. Og jeg er enig med hende. Der er nogle flotte præstegårde rundt omkring, men de er dyre at bo i og dyre at fyre op. Det skal der ses på. Præsterne vælger ikke præstestillingerne, hvis ikke de kan komme til en større by. De vil ikke ud i landkommunerne. Det er en social deroute for en familie, for der er ikke noget derude. Skolerne er væk, Brugsen er lukket, og de sociale tilbud er måske lig nul. Når man har en familie med børn, er der ikke noget at hente der. Og det er bekymrende. Præstegårdene har en høj standard de fleste steder, men de er store, dyre og har meget voldsomme varmeudgifter. Det kan man jo i dag give bidrag til fra menighedsrådene. Og bor man ude på landet, er man også nødt til at have en bil, måske endda to, hvis man er så heldig at have en ægtefælle, der måske har en højere løn end præsten, og som skal kunne køre efter jobbet. Så der er mange ting at tage højde for.

Jeg vil kigge lidt på lønniveauet for præsterne. Når der er så mange unge præster, der falder ud af teologistudiet og fokuserer på andre emner at arbejde i, er det måske derfor. Grundlønningen er lav, og slutlønnen er lav. Og når man ser på andre erhvervsområder, er der væsentlige forskelle på slutløn og grundløn. Vi skal ikke længere betragte præstestillingerne som et kald. Det kan man jo ikke leve af. Vi vil opfordre til, at man tager fat om de vilkår, som præsterne bliver ansat under, bl.a. om der skal være bopælspligt eller ej. Mange vil gerne have lov at købe eget hus.

50, Anton Pihl: Tak til Ingelise Vilsen, fordi du tager hul på overvejelsen om lønforhold og om forhold for præsters familie osv. Jeg vil kigge på nogle lidt andre ting. Hvad får unge præster til at søge væk fra folkekirken efter kort tids ansættelse? Er det den stress, der kan opstå, når forventningspresset bliver for stort. Er det uheldige oplevelser med arbejdsmiljø og konflikthåndtering i folkekirken. Er det en vis udsigtsløshed karrieremæssigt, fordi man ikke ved, hvordan man udvikler sig videre som et ungt menneske i en lang karriere som præst. Eller er det fraværet af nære fagkolleger, af ledelse og sparring. Når jeg spørger, er det, fordi jeg tror, at unge præster har de samme krav og de samme udfordringer som unge akademikere generelt. De har i hele deres skole- og uddannelsesliv lært at arbejde i teams, og de forventer sparring og god ledelse. Og for dem betyder det, at lederen er nærværende, at der stilles klare krav, at der roses og rises, og at man får mulighed for at udvikle sig. Og det får mig til at spørge, om vi som menighedsråd skal være dygtigere til den åbne og ærlige samtale om forventningsafstemning og rammer, så vi undgår stress, fordi vi bliver klar over, hvordan præstens interesser udvikler sig i løbet af en karriere. Skal vi være villige til også at sætte rammer op for, hvor vi som menighedsråd synes, at sognet skal gå hen, selv om det måtte stride mod præstens ønsker. Skal vi overveje, om vores struktur kan være med til at få præster til ikke at søge stillingerne? Specifikt ser det ud som om, præster har mindre lyst til at søge stillinger i små sogne eller i pastorater, hvor man er alene om at have mange kirker. Der kan man måske ikke så nemt få det skifte i interesse fra f.eks. ung til ældre, hvis man får lyst til det, eller opleve nære fagkolleger i et team. Betyder det, at vi også for præsternes skyld er nødt til at overveje, om vejen til at fastholde præsterne kan gå i retning af at give præsterne nogle teams i nogle lidt større pastoratsamarbejder omkring byerne og i landdistrikterne? Jeg synes, at vi skal love hinanden, at vi som Landsforening, som menighedsråd og som lægfolk vil lægge pres på det gejstlige system, så de bliver dygtigere til arbejdsmiljø og til ledelse, så provster og biskopper opleves som mere nærværende og mindre som afklapsning og kontrol af præsterne.

348, Svend Aage Hoppe: Jeg har været medlem af Ringkøbing Menighedsråd i 16 år, og I kender nok alle sammen historien om det vestjyske sogn, der endelig i slutningen af 20'erne fik én ansøger til en ledig præstestilling. Og så tog de vedkommende, og heldigvis for det. Ellers havde Vedersø aldrig fået Kaj Munk. Men præsterekutteringen er en udfordring - ikke bare for os menighedsråd, men i videre forstand. For hvor ligger uddannelsen? Man samler uddannelsen i København. Teologi-studiet er på vej væk fra Århus, så vidt jeg har forstået det. Hvad med at udflytte mere mod vest, syd og nord. Så vil nogen sige: Jamen, der er jo ikke noget studiemiljø. Det kan der da blive. I 60'erne var der lærermangel, og så sendte man lærerstuderende på græs. Når vi har præstemangel, kunne vi jo sende teologistuderende og folk på vej til at blive præst på græs. Det er slet ikke så dårlig en idé at få en ung eller yngre medarbejder til at prøve kræfter med forskelligt i et sogn. Det kunne også være en inspiration for en sognepræst, der måske er kørt lidt træet i det. Lad del være min opfordring som et af løsningsforslagene til at rekruttere præster. For himlen er altså større vest for Valby Bakke, hvor der ikke er så mange høje huse til at spærre for udsigten.

14, Inge Lise Pedersen: Jeg vil gerne med det samme betone, at jeg nu taler som ganske almindeligt medlem og ikke som bestyrelsesmedlem, og det er derfor mine egne synspunkter, jeg kommer med i forlængelse af Anton Pihls indlæg. Jeg mener, at vi som menighedsråd skal se ganske alvorligt på, om vi er medvirkende til, at der bliver præstemangel, fordi vi ikke vil være menighed. Det er noget, der ikke tales ret meget om. Jeg er helt sikker på, at den diskrepans, den spænding, der kan være mellem, at man absolut skal have en præst, men ikke har lyst til at bruge præsten, når vedkommende er der, er medvirkende til, at nogle unge hurtigt løber surt i det. Så jeg synes, vi skal overveje ganske alvorligt rundt omkring, om vi har lyst til at være menighed, så vi har brug for de præster, vi hele tiden siger, vi mangler.

108, Kaj Bollmann: Jeg er helt enig i de gode ting, der kan gøres omkring præsterekuttering, både mht. ansættelsesform og løn, opbakning fra menighedsrådets side og forskellige andre ting. Det bør man virkelig arbejde med, men jeg tror desværre ikke, det er nok. Da jeg begyndte med at læse teologi i 1972, var der nogle af de første rigtig store teologiårgange med en tilgang på 100 på hvert af de to fakulteter. Det vil sige, at vi var mange, der kom ud på et bestemt tidspunkt, og nu kommer der nogle årgange, hvor mange af os går på pension. Og uanset hvor meget man gør, tror jeg desværre ikke, at det er nok. Derfor tror jeg, at Landsforeningen sammen med andre aktører bliver nødt til at se fordomsfrit på uddannelsestilgangene til præsteembedet forstået på den måde, at man måske skal se det som en mulighed, og ikke kun som et problem, hvis man skal have nogle ind med alternativ tilgang. Den teologiske kandidatgrad skal stadigvæk være kongevejen, men der skal måske også være andre biveje ind. Vi har en bispeeksamen, noget efteruddannelse, Pastorseminariet og forskellige andre muligheder for at bygge kurser på, så den teologiske kompetence sikres. Vi ville have en mulighed for f.eks. at bygge en teologisk bacheloruddannelse sammen med andre uddannelser, der ville gøre, at vi får præster ind med nogle lidt andre kompetencer. Og i takt med at vi også som præster samarbejder mere i provstierne indbyrdes, kunne man godt se det lidt som en energiindsprøjtning, at vi kunne få nogle mennesker ind, der kan noget mere end vi andre med kommunikation, pædagogik, psykologi og andre ting. Måske skal vi gå den vej, hvor vi ser lidt fordomsfrit på adgangsvejene til præstestillingen.

Lone Wellner Jensens bemærkninger til indlæggene: Ingelise Vilsen talte om præsteboligerne. Som formanden var inde på, er det efter vores opfattelse måske ikke den allerbedste idé at kombinere tjenesteboligdiskussionen med diskussionen om præsterekutteringen. Når vi indtil videre har diskuteret det i bestyrelsen, er i hvert fald én ting gået igen, nemlig at det som udgangspunkt er vigtigt, at præster deler vilkår med menigheden. Der skal ikke partout være alle de præsteboliger, vi har i øjeblikket. Men det er vigtigt, at vi ikke får den situation med præsterne, som vi har haft med lærerne, der

flytter væk fra skolerne, og med lægerne der heller ikke er der mere. Vi skal fastholde, at der er en samhørighed mellem præst og menighed, der gør, at det er vigtigt for vores folkekirke, at præsten er synlig, bor sammen med sin menighed og deler alle vilkår. Vi er helt med på, at der også er andre omstændigheder, vi skal diskutere i forhold til præsteboligstrukturen, men vi synes ikke, at det er et hovedmoment i de problemer, vi har i øjeblikket.

Og så er der jo lønnen, som Landsforeningens bestyrelse ikke har nogen indflydelse på at påvirke.

Anton Pihl pegede på de unge, der netop har en anden baggrund, og som gerne vil have udvikling og et kollegialt fællesskab. I det udvalgsarbejde, der forestår i ministeriet nu, og hvor vi skal deltage, vil det netop være en pointe for os, at man ikke alene skal se på uddannelse osv. Vi skal også se på embedsstrukturen. Det er en meget vigtig del af diskussionen om rekruttering, at vi sørger for, at der er en struktur, der skaber mulighed for kollegial sparring. Anton Pihl talte også om samvirket, som jo er et nøgleord for os i bestyrelsen. At der skal være et samvirke imellem præst og menighedsråd omkring forkyndelsen. Vi kan ikke lægge vægt nok på at skabe gode rammer for at opprioritere samvirket.

Svend Aage Hoppe talte om udflytning af uddannelserne. Det tror jeg umiddelbart bliver meget svært. Den teologiske uddannelse er knyttet til universiteterne, og det tror jeg, vi skal være rigtig glade for, fordi det sikrer en meget høj standard, hvad angår vores forkyndere.

Kaj Bollmann kalder den teologiske embedseksamen for kongevejen til præsteembederne i Danmark. Men det er klart, at det kommer til at indgå i vores overvejelser, at der også kan være andre veje. For vi løser ikke problemet ved at starte en charmeoffensiv over for unge mennesker og prøve at overbevise dem om, at teologistudiet er et meget spændende studium. Det tager lang tid at gøre sådan nogle ting, så vi er nødt til at overveje andre muligheder. Og vi skal selvfølgelig overveje de biveje, som du kalder dem, til uddannelsen. Blot skal de overvejes rigtig grundigt, så vi sørger for, at de ikke fører ind i blindgyder. Så man skal overveje, hvilke konstruktioner af uddannelsen vi skal satse på for at få velkvalificerede præster. Det er ikke sikkert, at vi skal satse på den såkaldte lægmandsuddannelse, som blev indført for år tilbage. Vi skal også se på andre veje i den situation, vi står i.

128, Peter Rygaard Lassen: Rekruttering af præster begynder allerede ved uddannelsen, og det er tankevækkende, at relativt få af dem, der starter på teologistudiet, gør det med en ambition om at blive præst. Det er også tankevækkende, at der findes to alternative teologiuddannelsessteder i Danmark - Menighedsfakultet i Århus og Dansk Bibel Institut i København. Og de har engagerede studerende og dygtige undervisere. De har en konfessionsbaseret uddannelse, som tager udgangspunkt i folkekirkens bekendelsesskrifter, hvor de teologiske fakulteter tager udgangspunkt i en objektiv videnskabelig uddannelse, hvor de læser bibelen som en samling af gamle tekster om, hvad mennesker har tænkt om Gud. Det er grotesk, at dem, der læser på de to konfessionsbaserede uddannelser, ikke kan få SU, fordi fakulteterne måske er bange for at afgive suveræniteten på området. Så jeg vil gerne påpege, at der faktisk findes engagerede teologistuderende i Danmark, men de kan bare ikke få SU. Kunne Landsforeningen måske prøve at arbejde for det?

215, Erik Normann: Jeg vil gerne kaste en lidt anden vinkel på det. For nylig skulle vi have en ny præst, og det tog lang tid for de offentlige myndigheder med forslag frem og tilbage osv. Vi fandt ud af at gå en anden vej rundt, så vi lavede en folder, som fortalte om, hvordan det ville være at være præst i vores sogn. Vi lavede en lidt uformel undersøgelse hos de ansøgere, vi havde kontakt med, og de refererede alle sammen til, at de var blevet interesseret pga. folderen. Ingen af dem refererede til opslaget i Præsteforeningens Blad, som det havde taget lang tid at få lavet, og som var utrolig dyr, men altså totalt virkningsløs. Præsten har 75 % tilknytning til vores sogn og 25 % til et andet. Vi lavede folderen sammen, og vi fik en buket af dygtige præster, som kunne tænke sig at komme op til os. Der er to

ting i det. Den ene er, at vi bliver nødt til som menighedsråd at formulere, hvad vi tilbyder, og hvad vi ønsker os. Hende vi fik ansat, hun har jævnlige stillet os til regnskab og sagt: I skrev sådan og sådan, hvad mener I så? Det andet er: Prøv som menighedsråd at vise, at I er en god arbejdsgiver, og at I gerne vil have en buket af ansøgere. Så får I det.

35, Helle Vallø: Jeg synes næsten, det sidste indlæg var det allerbedste angående præsteansættelser, for jeg tror, at der er et stort behov for tydelighed fra menighedsrådenes side. Præsterne vil gerne vide, hvad de går ind til. Det har jeg selv oplevet de gange, vi har haft interviews og har set ansøgere. Det undrer mig lidt, at bestyrelsen går så meget op i at adskille punktet mht. præstefastholdelse og -tiltrækning og præsteboligerne. For i enhver ansættelsessituation er der jo en pakke med betingelser. Der vil altid være en diskussion om ansøgerens kompetencer, men selve pakken, der tilbydes, indeholder jo i mange tilfælde både løn og bolig. Jeg kan høre på de forskellige indlæg fra salen, at næsten alle er optaget af, hvilken betydning det har, at der er en præstebolig, når man skal tiltrække en ny præst. Og hvis det har betydning for de forskellige rundt om i landet, kan Landsforeningen jo ikke tilsidesætte det som noget, der ikke skal tales om. Hvis Landsforeningen skønner ikke at have særlig stor indflydelse på f.eks. lønsiden, skal vi tage den del væk. Men det er måske en god idé at finde ud af, om man kan tage en del af pakken væk ved at sælge en præstebolig. I nogle tilfælde kan det måske være bedre at komme af med den. Så kunne vi lave en del af pakken om i det pågældende sogn. Eller Landsforeningen kunne se på, hvordan man påvirker hele situationen mht. præsternes ansættelsesforhold. Jeg synes, det sidste vil være det bedste. For at fastholde og gøre det bedre at være præst i det lange løb kunne man også kigge på mobiliteten i præsteansættelserne. Mange sogne vil gerne have en præst i rigtigt mange år, og der kan også være gode grunde til det. Men for personen selv vil det være nødvendigt undervejs at få ny inspiration, få mulighed for måske at indgå i nogle samarbejder og ikke stå alene med tingene. Og hvis det er den situation, man er i, har man både i landsogne og i bysogne en pligt til at tænke på, hvad man lokalt kan gøre for at afhjælpe situationen for de præster, som vi er glade for.

Lone Wellner Jensens kommentarer til debatindlæggene: Peter Rygaard Lassens indlæg handlede om en mulig SU til Det Danske Bibel Institut og til Menighedsfakultetet. Det har vi ikke diskuteret i bestyrelsen, så derfor kan jeg ikke sige, hvad bestyrelsens holdning er til det. Men nu, hvor det er bragt på bane, vil jeg ikke undlade at tilkendegive, hvad der vil være min holdning til det. Jeg tror, at vi skal være glade for at have en uddannelse, hvor alle skrift- og kirkesyn er til stede, og hvor meninger derfor kan brydes. Det ruster én til et embede i en folkekirke, der gerne skal beholde sin rummelighed, og derfor er min holdning, at vi skal bibeholde SU ved den universitære uddannelse.

Helle Vallø rejste spørgsmålet om tjenesteboliger igen. Vi har indtil videre haft den holdning, at vi i det kirkeministerielle udvalg vil advokere for, at vi ikke vil give tjenesteboligerne en alt for markant plads i diskussionerne om præsterekuttering. Og vores baggrund er, at vi ikke så gerne vil have, at den meget vigtige diskussion om præsterekuttering skal blive forstyrret af, at vi også skal diskutere økonomiske, istandsættelsesmæssige og andre forhold omkring tjenesteboligerne. Men det skal være sagt med det samme, at hvis andre interessenter i udvalgsarbejdet synes, det er vigtigt at diskutere tjenesteboligerne, så gør vi det selvfølgelig også. Og så vil det jo være vores opgave at prøve at tage hensyn til, at der iblandt jer er meget forskellige holdninger til, om vi skal opretholde bopælspligten, i hvilket omfang vi skal gøre det, og hvordan vi skal gøre det. Der er der nemlig meget store forskelle på.

222, Gunnar Smed: Jeg er afgået som formand her til november, og det var faktisk Inge Lise, der fik mig på den idé med at gå i tide og få opdraget en ny formand. Det, må man sige, hun haft held med. Vi var så privilegerede i Nors Menighedsråd at have en præst på prøve i to år. Vi fik hende overtalt til at søge i Nors, da vi skulle have ny præst, og vi har heldige, at hun sagde ja. For første gang i histori-

en fik Thisted Provsti en kvindelig provst og Nors en kvindelig præst. Jeg tror, vi skal pleje vores præster noget mere. Vi har også haft præsten på dagsordenen og stillet spørgsmålet: hvordan har præsten det, og hvordan er det at være præst i vores sogn? Og det er rigtig positivt, at præsten også er ærlig, og at vi fik diskuteret. Og menighedsrådet var lige så gode til at komme frem med de ting, som de syntes. Jeg tror, det er frugtbart, at man lukker op. Det forebygger nok også en hel del konflikter, at man tager sådan en samtale.

278, Ole Larsen: Jeg er formand for Vesthimmerlands Distriktsforening og præst i Aars. Det har jeg været i snart 24 år. Jeg har med stor interesse fulgt debatten, og selv om vi er blevet belært om, at vi ikke skal blande tingene sammen, så gør jeg det nu lidt alligevel. Vi bor i et almindeligt parcelhus for enden af en lukket vej, for vores formand sagde, at der skal præsten bo, for han skal være en del af folket. Han skal være synlig. Og en mandag, hvor jeg havde fri, tilbød jeg min kone at hjælpe med at købe ind. "Det er sødt af dig", sagde hun, "men så bliver jeg aldrig færdig". Og det er jo lidt sådan, det er, for jeg er nødt til at snakke med folk over køledisken i Rema, for der er altid et eller andet. Og jeg kan ikke sige til folk, at de lige er nødt til at vente til i morgen, fordi jeg har fri i dag. Den går ikke. Og det er virkelig væsentligt med synligheden. Det er meget vigtigt at forstå, at en præst får penge for at være til rådighed 24-7. Allerede da jeg havde været præst i et år, oplevede jeg det første mord og selvmord, og det er altså ikke sjovt at blive kastet ud i sådan noget som en helt ung præst. I dag da har vi jo det, der hedder supervision. Det går jeg også til, og jeg er også i færd med at tage sjælesørgeruddannelsen, hvor der er tilkøbet 10 supervisionsgange. Det er rigtig godt, fordi man har brug for at kunne sparre med andre præster. Og jeg har også været rigtig glad for, at Århus Universitet har lavet noget, der hedder "Tekst og teologi". Der er de virkelig oppe på beatet. Det handler om, at man ikke altid har syntes, at præstegårdsteologien passer ret godt sammen med det, som Århus Universitet ellers kan bedrive. Det har man forsøgt at komme i møde ved at arbejde med søndagens tekster og koble det på dogmatisk, etisk eller systematisk, praktisk teologisk. Det har været rigtig godt.

181, Jørgen Samsing Bendixen: Tak til den forrige taler, fordi han sagde noget om menighedsrådet, der skulle præge præsten. Det sætter jeg rigtig meget pris på. Der bliver talt temmelig meget om ledelse. Det kan der være mange gode grunde til. Jeg sætter også pris på, at biskop og provst har nogle klare holdninger, men jeg ser dem ikke så meget som ledere på den måde. Jeg er meget mere optaget af det samspil, der er imellem menighedsrådsmedlemmer og præst, for det er der, folkekirken så at sige skal præges i det lokale sognearbejde. Mindre ledelse og mere samvirke mellem råd og præst, sådan at der er frihed, og sådan at præsterne selv er med til at præge deres arbejde. Det er noget af det, vi kan sælge præstearbejdet på. Der er selvfølgelig nogle ting, som vi skal gøre som præster. Men hvordan vi er, og hvordan vi ses på, og hvad vi gør i sognet derhjemme, er i høj grad med til at definere os. Jeg vil gerne slå et slag for, at vi bliver bedre til at signalere det, fordi det gør præstearbejdet mere attraktivt.

Lone Wellner Jensens kommentarer: Jeg er helt enig i, at det er vigtigt, at præster samarbejder, og at det er en god ting i forbindelse med, at vi skal øge og fastholde de unge menneskers interesse for at blive præster. For der er jo også tale om en fastholdelse, og det er måske mere det, vi taler om nu. Når vi får unge præster ind i embederne, skal vi have dem til ikke at smutte hurtigt ud igen. Og det har noget at gøre med, at vi som menighedsråd skal understøtte den kultur i præsteembedet, der er ved at forandre sig. Førhen så en præst i høj grad sig selv som den præst, der arbejder her i sognet, og det er jeg så ellers alene om, og der var så nogle enkelte konventer, hvor man diskuterede ting. Jeg tror, at vi som menighedsråd skal animere præsterne til at bryde ud af den ensomhed og i stedet samarbejde og tale sammen, og vi skal opfordre dem til at danne alt det netværk, de kan komme til. Det, tror jeg, vil øge deres lyst til embedet og forebygge, at de træder ud af det igen. Og Jørgen Ben-

dixen har fuldstændig ret i, at samvirket mellem menighedsråd og præst er noget af det allervigtigste for at få præster til at være glade for deres embede. Det skal vi satse på for at fastholde dem.

C. På vej mod menighedsrådenes arbejdsgiverorganisation

8, Lone Wellner Jensen: Vi har brug for en organisation, der alene varetager arbejdsgivers interesser i folkekirken. Landsforeningen er en medlemsorganisation, vi er tæt på, og vi rådgiver mange menighedsråd. Vi har virkeligheden i spil, når vi ønsker, at det, som er kendt som den danske model, også skal gælde i folkekirken. Der er rigtig mange rare mennesker ansat i stifterne og i Kirkeministeriet, men de har også andre interesser end dem, der er vores. De har bl.a. én interesse, som jeg vil kalde at få fred for dem, der løber dem på dørene. De har meget travlt, og de færdes nogle gange meget langt fra den kirkelige dagligdag. Og det kan godt være, at nogle af jer tænker, at det måske er noget ambitiøst at tale om dette her, og at det er noget abstrakt at tale om Landsforeningen som arbejdsgiverorganisation. Det kan også godt være, at I bliver trætte af at høre os tale om det, når der nu ikke sker et afgørende gennembrud. Men jeg vil alligevel gerne bede jer om at støtte op om det mål, vi har sat os - det pålæg, vi har fået fra vores landsmøde om at arbejde på dette her. Vi vil meget gerne gøre vores personaleadministration nemmere og enklere. Vi vil gerne give kontaktpersonerne bedre arbejdsvilkår. Det kirkelige bureaukrati forsøger nogle gange at tale vores årsmødebeslutning om arbejdsgiverorganisationen ned. Det kommer ikke til at ske. Organisationerne er skeptiske, så det er meget vigtigt, at vi står sammen, og at I bakker op. Jo mere vi sidder med ved bordet, jo mere vi forhandler direkte, jo mere tror vi i Landsforeningens bestyrelse, at det vil bedre forholdene ude på de folkekirkelige arbejdspladser. Og måske vil det også være mere interessant at sidde i et menighedsråd, når man er med til at træffe reelle beslutninger på personaleområdet. Der er fokus på folkekirkens personale- og pengeforbrug, og når vi skal stå på mål for det, der bliver sagt og for vores administration, så ville det unægteligt være ret rart, hvis vi havde mere reel indflydelse på det. Ledelsesretten har vi i menighedsrådet, og den er jo normalt knyttet til forhandlingsaftaleretten. Og den har vi ikke endnu. Det er naturligvis vigtigt for os, at vi samarbejder godt med de faglige organisationer. Det lægger vi meget vægt på, og det vil også sikre ejerskab til de aftaler, der indgås, hos såvel de faglige organisationers medlemmer som hos vores medlemmer, altså jer. Det er vigtigt for os som et led i dette at medvirke til, at vi har et veluddannet og velfungerende personale, og det er vi allerede engageret i. I fremtiden vil vi lægge vægt på også at uddanne vores egne. Vi vil i 2017 tilbyde en modulopbygget folkekirkelig ledelsesuddannelse, og vi håber på, at den vil interessere kontaktpersoner og potentielle kontaktpersoner, der ikke alene vil blive uddannet bredt i ledelse, men også få papir på deres kvalifikationer. Så lad os hjælpes ad med at skabe en arbejdsgiveridentitet, en god forståelse for ledelse i menighedsrådene og en Landsforening, der har en lidt skarpere profil, når det gælder det folkekirkelige arbejdsmarked. Der er mange gevinster ved det, både for de ansatte og for menighedsrådene og dermed også for hele folkekirken.

395, Knud Peter Levinsen: Som det er i dag med lønforhandlinger, så sidder man og forhandler løn i Finansministeriet, og så kører man videre til Kirkeministeriet. Og så vidt jeg kan se i de seneste overenskomster, har man i Kirkeministeriet brugt rub og stub af alle de overenskomstmæssige penge, der er blevet aftalt. Og så har man oven i købet været så fræk at skrive ind i aftalen med organisationerne, at der også lokalt skal føres lønforhandlinger. Mit spørgsmål er så bare: for hvad? Man har jo brugt det hele i Kirkeministeriet. Det er jo ikke som i andre ministerier, der har nogle lokallønspenge at bruge. Det har f.eks. en skoleinspektør eller en politimester, osv. Her har man brugt det hele. Man har ingenting. Det kan godt være, at man nu skal føre lønforhandlinger, men så snupper man nogle penge til det fra de kirkelige aktiviteter. De skiftende kirkeministre siger, at omkostningsniveauet i folkekirken stiger lidt for meget. Det er jo klart, men det er jo en selvforskyldt plage. Hvis det er den linje, menighedsrådsforeningen har tænkt sig at køre, så synes jeg ikke, den skal være arbejdsgiverorganisation.

92, Jakob Zeuthen: Det er umådelig vigtigt, at vi i menighedsrådsforeningen træder i karakter som en arbejdsgiverorganisation med forhandlingsret, og det er helt naturligt, for vi jo er arbejdsgivere ude i sognene. Det bør hænge sammen, og det bør være os, der forhandler. Så hjerteligt tak til bestyrelsen for arbejdet med det. Det er også vigtigt til internt brug, at vi bliver en arbejdsgiverorganisation, som selv kan forhandle lønninger og den slags ting på plads. Det vil smitte af ned i organisationen, sådan at man ude i sognene i højere grad kan begynde at opføre sig arbejdsgivere. Det skylder vi vores medarbejdere. De fortjener det. Og så vil jeg godt lige et øjeblik tage socialdemokratiets netværks-kasket på og sige, at når der til allersidst i foreningens formål lægges op til at "yde bistand i forhandlinger med myndigheder og faglige organisationer, herunder omkring kirkefunktionærs løn og ansættelsesvilkår", skurrer ordet "kirkefunktionærer" i mine ører. Funktionærbegrebet er på vej ud. Jeg tror, man skal finde på et andet ord for det. Det kunne f.eks. være "menighedsrådsansatte".

51, Karsten Fledelius: Det er glædeligt, at der kommer flere og flere indlæg til dette punkt, for det er måske det vigtigste emne overhovedet. Jeg har været med til årsmøderne siden 1994, og spørgsmålet om arbejdsgiverorganisation har været oppe gang på gang. Og det har bevæget sig meget væsentligt, fordi konkretiseringsgraden her er meget høj. Hvad der også er vigtigt, er, at organisationen er kommet ind i Folkekirkens Arbejdsmiljøråd. Arbejdsmiljøet, specielt det psykiske og det ergonomiske, er af hel central betydning for medarbejdernes trivsel og dermed også for udgifterne. Der er desværre kedelige eksempler på helt unødige udgifter pga. uheldig personalehåndtering, og det kan der rettes op på ved det løft, som Landsforeningens aktive indtræden og vej mod en arbejdsgiverorganisation indebærer. Så jeg vil stærkt anbefale, at vi hurtigst muligt fortsætter ad den vej.

77, Tommy Carlsen: Jeg har været med i menighedsrådsarbejdet i mange år, og jeg ved også, at emnet har været oppe og vende indtil mange gange. Vores forening og sekretariat har efterhånden arbejdet sig op til, at det nu er på tide, at vi får det effektiviseret og får ført planen ud i den virkelige verden. Vi har brug for en arbejdsgiverorganisation. Vi 2.000 menighedsråd har brug for en arbejdsgiverorganisation til at hjælpe os på vej med de arbejdsopgaver, vi har. Så jeg håber virkelig, at alle vil stemme for, at vi får arbejdet os frem til at få en arbejdsgiverorganisation.

61, Hanne Kjærulff: Selvfølgelig skal vi være en arbejdsgiverorganisation, og selvfølgelig skal vi i menighedsrådene påtage os arbejdsopgaven at være arbejdsledere og arbejdsgivere for vores ansatte. Til gengæld synes jeg, at de ansatte burde få lagt alle de små fagforeninger sammen. Det har alle andre faglige organisationer gjort. Når man har 5 medarbejdere, er det fuldstændig ude i hampen at skulle forhandle med 5 forskellige faglige organisationer. Og til dem, der snakker om, at man ikke må kalde det "funktionærer": Hvad med at bruge det gode gamle danske ord "arbejder". De er kirke- og kirkegårdsarbejdere. Og så vil jeg lige vende kasketten lidt. Som fagligt aktiv i mange år synes jeg, at det støder mig, at vi skal forhandle med en faglig organisation, hvor de medarbejdere, vi skal forhandle om, ikke en gang er medlem af deres faglige organisation. Det er simpelthen så lousy. Man kan ikke være bekendt her i Danmark, at man vil have nogen til at forhandle for sig, og så er man ikke engang selv medlem.

182, Kurt Hansen: Jeg kan i hovedsagen tilslutte mig forslaget om, at det skal være en arbejdsgiverorganisation, men jeg har også en lille bekymring omkring betegnelsen "funktionær". Der er helt klart lovgivet om, hvem der er funktionær, og hvem der ikke er. Vi får jo en modpart, der hedder FAKK, og det står for Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte. De taler ikke om funktionærer, fordi mange af deres medlemmer er ikke funktionærer. Og så har jeg et opklarende spørgsmål: Er der overvejelser om, hvilken hovedorganisation man eventuelt skal tilslutte sig?

54, Inge Espensen: Da jeg deltog i årsmødet for første gang for 4 eller 5 år siden var jeg blandt de få, der talte for, at vi skulle være en arbejdsgiverorganisation. Der var meget stor skepsis. Og derfor er jeg rigtig glad for, at vi nu er kommet så godt på vej. Men der er nogle misforståelser omkring, hvad det vil sige at være en arbejdsgiverorganisation, og hvad der sker med pengene, når man forhandler. Så der er også en opgave for Landsforeningen med at få gjort klart, hvad det betyder at være arbejdsgiverorganisation, og hvad det betyder rent budgetmæssigt, for vi skal jo stadigvæk budgettere med de lønstigninger, der bliver aftalt. Vi får ikke pengene nogen som helst steder fra. Vi får dem kun fra vores eget budget. Og det er nogle af de misforståelser, som er vigtige at få opklaret. Du har bedt om opbakning, Lone. Du har min fulde opbakning.

Lone Wellner Jensens bemærkninger: Overordnet vil jeg sige, at der i lønforhandlingerne helt klart også er en afledt gevinst ved at blive arbejdsgiverorganisation. Vi vil komme meget bedre ind i de aftaler, der indgås på området, og vi vil få meget bedre mulighed for at støtte op om lønforhandlingerne. To talere har været inde på, at vi nok gør fejlagtigt brug af ordet kirkefunktionær. Og det er jeg ikke utilbøjelig til at give dem ret i. Problemet er, at det er den term, der bliver brugt i organisationsaftalen og cirkulærerne, og dvs. at vi på en eller anden måde skal forholde os til det vokabular, som Kirkeministeriet bruger. Vi skal som minimum blive enig med dem om at ændre det, sådan at vi ved, at vi taler om det samme. Og så var der spørgsmålet om hovedorganisationen. Det er ikke relevant for os på nuværende tidspunkt. Og så vil jeg overordnet sige rigtig mange tak for opbakningen. Den er virkelig en stor hjælp.

9. Fastsættelse af principper for Landsforeningens kursusudbud

Carsten Bøgh Pedersen redegjorde kort for bestyrelsens forslag til principper for Landsforeningens kursusudbud. Principperne skal ifølge en beslutning på delegeretmødet i 2014 træffes på delegeretmøder.

Der var ingen indtegnede talere til punktet, hvorfor principperne blev sat til afstemning ved håndsoprækning. Principperne blev vedtaget.

10. Forelæggelse og godkendelse af foreningens reviderede regnskab for det foregående regnskabsår

Finn Poulsen forelagde og gennemgik på bestyrelsens vegne Landsforeningens årsregnskab for 2015 med henvisning til det trykte regnskabsmateriale i årsrapporten. Regnskabet udviser et overskud på 752.000 kr. mod et budgetteret resultat på 138.000 kr. Det svarer til 2,5 % af omsætningen på godt 29 mio. kr. Bestyrelsen foreslår, at der af overskuddet reserveres 500.000 kr. til i løbet af 2016 at opgradere foreningens medlems- og økonomisystem. Foreningen har i forvejen ca. 1 mio. kr. hensat til særlige formål, og bestyrelsen foreslår, at beløbet anvendes til arbejdet med etablering af en arbejdsgiverorganisation. Finn Poulsen redegjorde for regnskabets afvigelser i forhold til budgettet.

Finn Poulsen indstillede på bestyrelsens vegne regnskabet til delegeretmødets godkendelse.

Der var ingen indtegnede talere til punktet, og regnskabet blev derfor sat til afstemning ved håndsoprækning, hvor det blev vedtaget.

11. Orientering om foreningens aktuelle økonomiske stilling

Finn Poulsen: Tingene udvikler sig jo meget hurtigt i folkekirken, og det har selvfølgelig også indvirkning på Landsforeningens økonomi. Det budget for 2016, som vi præsenterede på årsmødet sidste år, er nu over et år gammel, og vi har efterfølgende foretaget flere korrektioner. Vi korrigerer løbende i forbindelse med forretningsudvalgs- og bestyrelsesmøder, således at bestyrelsen og jeg som kasserer hele tiden bliver holdt ajour og kan træffe beslutninger ud fra det. Det samlede billede for 2016 tyder på, at vi holder os inden for budgetrammen. På indtægtssiden har vi i forhold til budgettets tilblivelse forventninger om yderligere indtægter på cirka 2 mio. kr. Hovedparten af beløbet vedrører tilskud til menighedsrådsvalget og til en forsøgsordning omkring arbejdsmiljørådgivning. Derudover har vi det seneste år tilknyttet endnu en medarbejder til IDV-rådgivning. IDV står for indtægtsdækket virksomhed, hvor vi sælger ydelser til menighedsrådene. Flere personaleressourcer til området skaber en forventning om øget salg. Der er dog også poster, som trækker ned. Vi må jo konstatere, at det bliver sværere og sværere at sælge annoncer til vores medlemsblad. Så forventningen om øget annonce-salg, efter at vi overdrog annoncesalg og administration til et eksternt firma, er udeblevet. Vi oplever en mindre stigning i salget af årsmødeudstillinger. I kan se udstillingerne her i pauserne, og det er vores fornemmelse, at både udstillerne og I er glade for, at de er her.

Udgifterne til Menighedsrådenes Blad er blevet lavere som følge af omlægningen af forsendelsesmåden. Vi har brugt en del penge på "Himmelske dage", som vi ikke kendte til på det tidspunkt, hvor vi budgetterede. Og derudover følger der udgifter med de tilskud, vi har modtaget, da de ikke anvendes til at dække personaleomkostninger. Senere på året vil vi invitere 3 repræsentanter for hvert provstiuvalg til at drøfte resultaterne fra den undersøgelse af provstierne, som er gennemført i forbindelse med projektet "Menighedsråd på jeres måde". Det møde kommer også til at koste lidt.

Men vi afventer fortsat en afklaring på nogle projekter og aktiviteter. Vi har f.eks. ansøgt om et større beløb til et dåbsinitiativ, som kan få indflydelse på 2016-resultatet. Det samme gælder den endelige aftale om forsøgsordningen om arbejdsmiljørådgivning, som placeres i sekretariatet. Det vil nemlig indebære nogle istandsættelser af ledige lokaler. Men samlet set så forventer vi et lille positivt resultat.

Da ingen havde bedt om ordet til punktet, konkluderede dirigenten, at forsamlingen tog orienteringen til efterretning.

10. Forelæggelse og drøftelse af budget samt godkendelse af forslag til kontingent for det følgende regnskabsår

Finn Poulsen: Medlemskontingenterne repræsenterer cirka 63 % af foreningens samlede indtægter, og det er med til at sikre, at vi som Landsforening kan levere det til jer, som vedtægterne foreskriver. De sidste par år har der været en fremskrivning af kontingentmodellen med 2 %, og det har givet en stigning i kontingentsummen på cirka 1,7 %, når der tages højde for bl.a. sognesammenlægninger. I forslaget til kontingentmodel for 2017 har vi også taget udgangspunkt i, at den samlede fremskrivning af modellen er 2 %. Og det til trods for, at der fra 2017 sker en ajourføring af det grundlag, vi beregner kontingent ud fra, nemlig antallet af folkekirkemedlemmer i menighedsrådsvalgåret. Færre folkekirkemedlemmer i sognene giver et lavere kontingent. Det er dog ikke det største tab. Netop valget medfører etablering af fælles menighedsråd, som jo betyder, at færre enheder betaler kontingent. Så en fremskrivning på 2 % giver for Landsforeningen et uændret kontingent i forhold til 2016. Reelt betyder det faktisk, at vi har fundet besparelser og effektiviseringer for de cirka 2 %, som løn- og prisstigningerne udgør.

På årsmøde 2013 blev I præsenteret for en undersøgelse, der viste, at store menighedsråd betaler relativt lidt i kontingent i forhold til deres træk på rådgivningsydelserne. I den forbindelse lovede vi at

kigge på kontingentmodellen til året efter, nemlig 2014. Men pga. overvejelserne om at blive arbejdsgiverforening, blev det udskudt endnu et år. Selv om der stadigvæk endnu ikke helt er nogen afklaring på, hvordan opgaven som arbejdsgiverorganisation skal finansieres, har vi valgt i år at præsentere en justeret kontingentmodel for 2017. Det skyldes, at vi fra 2017 skal beregne antallet af delegerede på en anden måde end hidtil. Det har givet anledning til en større analyse med det formål at afdække, hvordan en kontingentstruktur kan afspejle, hvem der bruger Landsforeningen, jfr. undersøgelser og fordeling af delegerede. Vi lavede 7 eller 8 modeller, som grundigt blev gennemgået på formandsmødet den 5. marts i år, hvor 34 af distriktsforeningerne var repræsenteret. Analysen viste, at en kontingentmodel, der afspejler fordelingen af delegerede, ville medføre voldsomme fald eller stigninger for menighedsrådene. I stedet har vi valgt en kontingentmodel, som ligner den, som vi har i forvejen, men tilpasset sådan, så de små menighedsråd betaler lidt mindre end i dag, og de store betaler lidt mere. Samlet set giver modellen en fremskrivning på 2 % med en forskydning imellem de små og de store menighedsråd. Og som I ser af budgettet på siderne 46 og 47, balancerer budgettet med et forventet resultat på 20.000 kr., og det er jo reelt et nul.

Finn Poulsen redegjorde for overvejelserne bag enkelte andre budgetposter og sluttede af med at oplyse, at hvis forsamlingen godkendte kontingent og kontingentmodel, ville de enkelte sogne umiddelbart efter årsmødet på Landsforeningens hjemmeside kunne beregne konsekvenserne af ændringen.

321, Tom Ebbe Jakobsen: Nu arbejder jeg med tal til dagligt, og de kan jo behandles på mange måder. Dette her er givetvist ganske OK. Jeg synes, vi skal stemme for. Vi har jo snakket så meget om, hvor mange delegerede de enkelte distriktsforeninger skulle have. Vi kunne gå over til, at det er distriktsforeningerne, der betaler kontingentet, og at kontingentet betales efter antal distriktsforeninger. Det vil betyde, at vi i Silkeborg kunne spare lidt penge, og at de i Sydthy skulle betale lidt mere. Vil det ikke være godt at yde, som man kan nyde, Ketty? Jeg stemmer for bestyrelsens forslag.

215, Erik Normann: Der står i note 21, at finansieringen af ejendommen kører i Nordea. Jeg vil gerne bede bestyrelsen om at tænke over, om der kan findes en anden finansiering end Nordea, som ser ud til at være temmelig ulden mht. skattebetaling. Hvis det eventuelt viser sig, at Nordea ikke har rent mel i posen, skulle vi helst ikke sættes sammen med Panama-finansiering.

Finn Poulsen: Til oplysning for forsamlingen kan jeg sige, at vi har en aftale med Nordea Bank om et prioritetslån i ejendommen, som vi betaler en forrentning på. Til gengæld får vi en lige så stor forrentning af vores indlån, så det er ikke nogen dårlig forretning for Landsforeningen.

Bestyrelsens forslag til kontingent og abonnementspris for Menighedsrådenes Blad for 2017 blev sat til afstemning ved håndsoprækning, hvor det blev vedtaget.

11. Indkomne forslag fra bestyrelsen, distriktsforeningerne, menighedsråd, der er medlemmer af Landsforeningen, og disses enkeltmedlemmer

A. Forslag til ændring af Landsforeningens vedtægter

Forslag 1 – Landsforeningens bistand til menighedsrådene

Lone Wellner Jensen fremlagde forslaget, som havde til formål at give Landsforeningen mulighed for på menighedsrådenes vegne at deltage i alle forhandlinger om kirkebetjeningens løn- og ansættelsesvilkår. En vedtagelse ville også være en klar tilkendegivelse af, at medlemmerne støtter, at foreningen varetager deres interesser, og det sender et tydeligt signal om, at foreningen anerkendes som menighedsrådenes repræsentant på arbejdsgiverområdet.

51, Karsten Fledelius: Jeg vil varmt anbefale, at vi stemmer ja til denne vedtægtsændring. Den er væsentlig. Jeg mener faktisk, at den er nødvendig. Men jeg så meget gerne, at man ændrede ordet "kirkefunktionærer" til "kirkeligt ansatte", fordi "kirkefunktionærer" er for snævert. Men hvis I eventuelt kan stemme om det under forudsætning af, at man arbejder for en bredere og mindre formel formulering, så er det for min skyld i orden.

Dirigenten vurderede ikke Karsten Fledelius' indlæg som et ændringsforslag til det forslag, bestyrelsen havde fremsat.

Forslag om vedtægtsændringer kræver et flertal på mindst to tredjedele af de afgivne gyldige stemmer for at blive vedtaget.

Forslag 1 blev derefter sat til afstemning ved håndsoprækning, hvor det blev vedtaget.

A. Øvrige forslag

Forslag 2 – Analyse af distriktsforeningsregnskaber

48, Frode Benedikt Nielsen fremlagde forslaget, som opfordrer Landsforeningens bestyrelse til at udrede forskellene i distriktsforeningernes regnskaber og give et bud på, hvordan regnskaberne kan gøres ensartede, uden at det dog går ud over de enkelte foreningers forskellighed.

Carsten Bøgh Pedersens kommentar til forslaget: Vi har i bestyrelsen noteret os forslaget, og vi har ikke lige umiddelbart kommentarer til det. Men lad mig lige korrigere en ting. Formålet med at offentliggøre distriktsforeningernes regnskaber var ikke at kunne sammenligne. Formålet var kun at skabe offentlighed om distriktsforeningernes regnskaber, ligesom der er det om alle øvrige regnskaber i folkekirken. Fra bestyrelsens side synes vi, at der skal være plads til forskellighed i de forskellige distriktsforeninger, så bestyrelsen har ikke noget behov for eller ønske om, at regnskaberne skal være fuldstændigt ens - når blot de bliver offentlige. Så hvis forsamlingen her går ind for forslaget, vil bestyrelsen selvfølgelig tage det til efterretning, og vores sekretariat vil altid kunne være behjælpelige, også for de distriktsforeninger, som synes, at de har behov for en model eller en skabelon til, hvordan man laver et regnskab, som man kan offentliggøre. Men bestyrelsen ønsker ikke et krav om ensrettethed.

33, Svend Hovard: Jeg synes, det er et udmærket forslag. Selvfølgelig er det en god idé, at vi offentliggør regnskaberne. Det har vi burdet længe, for det er jo ligningsmidler, ikke? Det er jo også meget rart at vide, hvad man har brugt pengene til, når man har kontingentet på sit eget menighedsrådsregnskab. Jeg vil ikke sætte en total standard, men jeg synes, det er en ganske udmærket idé at få nogle vejledninger og retningslinjer. Måske skal man ikke kunne sammenligne med hinanden, men vi kan i hvert fald have en ensartet praksis.

321, Tom Ebbe Jakobsen: Jeg er både formand og kasserer i distriktsforeningen i Silkeborg, og jeg kan ikke se nogen grund til, at vi skal have fælles standarder. Måske skal vi til at skrive, hvor mange øl næstformanden og jeg fik i Stjernebaren i går. Det kan jeg ikke se nogen grund til. Så hvis du, Frode, har brug for, at vi får en sammenlignelighed, så opstiller jeg det gerne for samtlige distriktsforeninger på et regneark. Jeg tror, jeg kan lave det på et par timer. Så jeg stemmer imod forslaget.

228, Jørgen Nielsen: Jeg er også kasserer i vores distriktsforening, og det her vil være at indføre noget bøvl. Det, synes jeg, vi skal lade Kirkeministeriet tage sig af. Og hvis nogen har behov for en rigtig god model til det, så må jeg i al beskedenhed sige, at jeg har sådan en. I kan bare rekvirere den. Forslaget krævede almindeligt flertal for at blive vedtaget.

Forslaget blev sat til afstemning ved håndsoprækning og blev forkastet.

12 Bestyrelsens meddelelse om tid og sted for næste årsmøde

Næste årsmøde holdes på Nyborg Strand i dagene 19.-21. maj 2017.

13. Eventuelt

555, Esper Silkjær: Til næste år er det 500 år siden, Martin Luther slog sine teser op på døren i Wittenberg, og det skal vi jo alle sammen fejre ud over hele landet. Og jeg tænker lidt på, det kunne være utroligt spændende, hvis hvert sogn laver et festskrift i den anledning. Et festskrift, der kunne hedde "Arven fra Luther", eller "En luthersk menighed anno 2017". Og festskriftet skulle så bestå af 25 personportrætter, der skulle forholde sig til, hvad det betyder for den pågældende at være del af en luthersk menighed, hvad der specielt gør, at vedkommende holder fast i den lutherske tradition, og hvor Luther og hans tanker har betydet noget for personen og dennes tilhørsforhold til sognet. Det kunne være utroligt spændende, for hvis vi får det fra hele landet, får vi også et udsnit af, hvordan den danske folkekirke ser ud i 2017. Det vil også være en guldgrube at dykke ned i, når man skal holde 600 års jubilæum.

267, Rita Bitsch Andersen: Jeg tror, at vi som råd og menighed mangler en del frimodighed. Vi skal turde tale om tanker og tro, og ikke blot altid forholde os i ro. Lad os kaste os ud på det dybe vand og tale om kirken med alle mand. Hvad gør det dog, om ikke alle retter sig efter os, blot de lytter og tænker efter. Hvis ingen nogensinde ønsker at luften de tanker, de har, kan de hurtigt fordufte. Jeg hørte f.eks. en lille pige, som sagde til sin bedste: "På besøg hos dig? Nej, det kan jeg ikke, for den dag skal jeg nemlig i kirke". Tænk, om vi kunne formidle den glæde. Så var der ingen grund til at græde. Jeg vil gerne ønske jer alle sammen held og lykke med arbejdet fremover, med at få nogen i kirke og med at få nogen døbt.

Ketty Sørensens kommentarer: Jeg har lyttet til alle de gode ting, der er kommet op her, og jeg har tænkt meget på alle de år, jeg har fået lov at være med, både før jeg kom i bestyrelsen, og mens jeg har været i bestyrelsen. Det har bare været dejligt hver evige eneste gang. Jeg kan godt mærke debatten har ændret sig, for det har vi jo også. Før var det "al magt til menighedsrådet". Vi fik al magt til menighedsrådet. Så nu står vi på talerstolen: "Hvad skal vi med magten? Vi magter det ikke.". Jo, vel kan vi da magte det, men det er jo sådan med os mennesker, at når vi får det, vi ønsker, så ønsker vi noget andet. For med goderne følger der også besvær, men så er det da heller ikke mere besværligt. Menneskets verden er jo også, vi skal have plads til at brokke os, og når vi er færdige det, så er det egentlig slet ikke så slemt. For én ting er givet, at så længe jeg kan sige noget, skal provstiet ikke have mere magt, end vi synes, de skal. For det er os, der vælger provstiudvalgsmedlemmerne, der er ganske almindelige menighedsrådsmedlemmer. Hvorfor skulle de så have mere magt, end når de sidder ude i menighedsrådet? De skal vejlede og rådgive og vælge nogle dygtige mennesker, men vi skal da beholde magten. Det lyder så dramatisk, men de ting, det er fornuftigt at beholde, giver vi da selvfølgelig ikke fra os. Og så er der jo også glæden ved at bevare alle vore kirker. Og hvis de nu skal bevares alle sammen, skal vi snart ind og have nogle penge fra Kulturministeriet. Men det tager vi så til den tid, når pengene slipper op. Og vi skal passe på ikke at sætte kirkeskatten ned, for så mangler vi jo pludselig penge. Og der, hvor vi betaler allermest i kirkeskat, er det sjældent, vi brokker os. For vi har jo ikke så høje lønindkomster derude på landet, hvor der er allerbedst at bo. Men vi må leve med, at vi betaler lidt mere til kirken. Og det er mange af os rigtige glade for. Jeg vil ønske jer alle sammen godt mod fremover og held og lykke med arbejdet.

14. Mødets afslutning

Søren Abildgaard takkede dirigerterne for veludført arbejde og erklærede delegeretmødet for afsluttet.

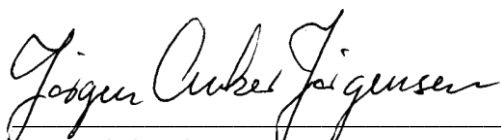
Sabro, den 24. august 2016
Elin Humlum, referent

Referat godkendt:

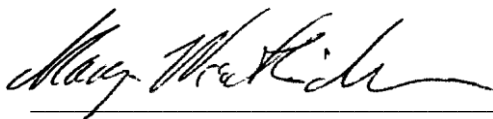
_____ , den 3. september 2016

Søren Abildgaard
Bestyrelsesformand

_____ , den 8. september 2016

Jørgen Anker Jørgensen
Dirigent

_____ , den 25. september 2016

Margrethe Winther Nielsen
Dirigent

_____ , den 21. september 2016

Leif Sønderup
Dirigent